

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

MIKKEL ALMSTOK

- Mordet i Ravning

1872

Af
Egon Vestergaard

& Forlag
ab
abildgaard &
bredsgaard

SLEGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

MIKKEL ALMSTOK

– Mordet i Ravning

1872

Af
Egon Vestergaard

1989

MIKKEL ALMSTOK
– Mordet i Ravning 1872

© Egon Vestergaard 1989
Tryk: Fjerritslev Avis Offset
Fotos: Hans Øllgaard

ISBN 87-982201-4-4

Af samme forfatter er udkommet:

Joakim Skovgaard i bibelhist. lys 1969
Ole - slægten fra Farre 1731-1972 1972
Givskud sogn I 1974
Teglbrænderslægten 1976
Givskud sogn II 1980
Han Herreds Landboforening 1957-1982 1982
I slægters spor mellem hav og fjord 1983
Givskud sogn III 1983
Filskov sogns skole- og gårdhistorie 1985
En slægt fra Brovst egnen 1985
Thorup Holmes gårdhistorier 1986
Plougslunds gårdhistorier 1986
Fødte, viede og døde Thorup og Vust sogne 1986
Pinstrup slægten 1986
Rom slægten fra Gjøøl 1987
Skriftligt lapidarium for Han Herred Provsti 1987
En Fjerritslev slægt 1987
Lyngø - Rosenkrantz 1987
En slægt fra Haverslev 1988
48 gårdhistorier i Lindsballe 1989

Mordhistoriens indhold:

Mordet i Ravning 1872	7
Riis Mark, Givskud sogn 1860	8
Riis Mark, Givskud sogn 1870	9
Randbøl kirkebog 1872	9
Bredsten kirkebog 1872	10
Mentalundersøgelsen 1871	10
Politianmeldelse Givskud sogn 1872	10
En foged-forretning	11
Gårdbrand i Almstok	11
En høstdag i Almstok	12
Møde og forhør i Bredsten kro 1872	14
Forhør ved politiretten i Vejle 1872	16
Kort over Ravning bys jorder	19
Besigtigelse af mordstedet	20
Lægeerklæring	20
Overnatning i Ruhe	21
Sagføreren kontor	23
Nu er der forhør hver dag	23
Den nu mordsigtede fremføres	26
Intet ufordelagtigt at meddele	29
Nu må kone og børn holde for	29
Mor og børn overværer forhør	31
Atter barneforhør i politiretten	32
Forhøret genoptaget samme dag	32
Mikkels ben og hoved i retssalen	33
Der må have været kedeligt i retten	34
Tvangsauktion aflyst 1872	35
Lægen vil ikke have Mikkel i huset	36
Absolut tiltale for mord	37
Niels Iversen og Christense vil ikke mere	37

Anmelderen nu vidne	38
Distriktslægen	39
Ændring af retsbevidsthed	40
Hvem har sagt hvad?	41
En sværvægter i herredets retshistorie	41
Yderligere en søn afhøres	42
Folkesak	43
Tilståelse ønskes her og nu	44
Pottemagersvenden er fundet	44
Brandstiftelse og dom 1871-71	45
Tilståelsessag	45
Ægteparret har givet op	47
Brandforsikringens krav	48
Mordtilståelse 1872	49
Sagens afslutning	50
Dødsdom 16. januar 1873 i underretten	52
Højesteret stadfæster dommen 24. marts 1873	53
Afsigelse af dom	53
Kendes for ret	53
Ved magt at stande	53
Kongen benåder 3. maj 1873	54
Så er det spjældet til alle tider	54
Overføres fra Viborg til Horsens	55
Svarskrivelse til Viborg fra Horsens	56
Resumé: Personalialia i straffearkivet	56
Så galt kunne det være gået	59
Sidste offentlige henrettelse i Jylland	61
Sidste offentlige henrettelse i Danmark	61
Sidste henrettelse i Danmark	61
Kildematerialer	62

Forord

I denne lille bog har Egon Vestergaard berettet om en snart 120 år gammel drabssag, hvor han detaljeret følger sagens gang ledsaget af kommentarer.

Bogen viser, at der er en vældig forskel på den tids rettergang og de nugældende retsplejeregler. Anklager og dommer var dengang i underretten forenet i samme person, og man studser over, at der først ved sagens foretagelse for højesteret var beskikket en forsvarer for den tiltalte. Den væsentlige forskel består dog nok i, at undersøgelsen i en sådan sag i dag forstås af et stort antal dygtige og trænede kriminalfolk, medens den dengang var overladt til en enkelt eller ganske få personer uden mulighed for at benytte vor tids tekniske hjælpemidler.

Når det alligevel ofte lykkedes at opnå resultater, skyldtes det sikkert de barske metoder, man benyttede sig af, som for eksempel fængsling for fremskaffelse af tilståelse, fremvisning af den dræbtes hovede i retten og afhøring af den sigtedes børn under vidneansvar, hvilket sidste i dag kunne udelukkes efter vidnefritagelsesreglerne.

Ser man på den i bogen omtalte drabssag fra 1730, var straffesystemet dog endnu mere hårdhændet, så en vis udvikling er der sket.

*Hans Viuf-Sørensen
pens. vicepolitimester*

Drabssagen fra 1730 er Kollerup mordet.

Dette mord og dets konsekvenser er også fortalt i bogen.

Mordet i Ravning – 1872

I samme sogns kirke, hvori N.F.S. Grundtvig en snes år forinden konfirmeredes, var der fremstilling efter hjemmedåb 30/3-1819.

Gårdmand i landsbyen Dørken i Thyregod sogn Iver Olesen og hustru Birthe Nielsdatter holdt barnedåb for deres lille søn Niels Iversen uden at ane, hvad fremtiden havde at bringe.

Således er det for alle. Men en ting står sikkert urokkeligt og fast. Barnet er *inddøbt til Guds nåde*.

Vi vil i denne lille beretning få at se, at selv kongen gør brug deraf i et brev til Niels Iversen. *Af Guds nåde, konge til Danmark o.s.v.* Men det varer mange år, og vi skal være vidne til en kæmpetragedie forinden.

Fire år senere på næsten samme tid af året fødtes den 11/2-1823 Christense Pedersdatter i Højen sogn lige syd for Vejle. Hun var datter af husmand Peder Jørgensen og hustru Anna Elisabeth Jacobsdatter.

Hendes forældre flyttede ganske kort tid efter til Kærhølling i Bredsten sogn.

Fødegården i Dørken.

Christense var pige på Kølholt, og Niels havde tjeneste på Haraldskær, da de den 13/11-1846 fik barn sammen.

Året efter den 17/4-1847 viedes de i Skibet kirke, og familien flyttede til hans hjemsgn, og i 1848 indkaldtes han til deltagelse i treårskrigen 1848-49-50. I denne periode fødtes så deres næste barn den 24/6-1850 ifølge Thyregod kirkebog.

Tre år senere og ligeledes i Thyregod sogn fødtes endnu et barn den 2/3-1853.

De var nu far og mor, to drenge og en pige, da de flyttede ind i en lille og meget mager ejendom på Riis mark i Givskud sogn.

I hjemmet på Riis mark fødtes yderligere fire børn: 21/12-1855, 7/11-1858, 26/2-1862, 22/4-1865, og juleaften 1865 mistede familien den datter, der fødtes 21/12-1855. Hun blev altså 10 år og 3 dage og begravedes på Givskud kirkegård 29/12-1865.

Familien bor på Riis mark i Givskud sogn ved folketællingerne 1/2-1860 og 1/2-1870.

Men i foråret 1870 flytter de så til Almstok i Randbøl sogn.

Der ses ikke noget om, at de får skøde på gården. Denne ejendomsbevidelse af matr. nr. 5a af Almstok i Randbøl sogn ligner mest af alt en stråmandshandel.

Der fulgte en aftægtsmand Mikkell Nielsen med, og det var nok hele ulykken.

Fire ting falder jeg over på Landsarkivet i Viborg, og de peger alle hen mod noget, der er rablende galt: to kirkebogsudskrifter, en mentalundersøgelse og en politianmeldelse.

Men først hjemmet på Riis mark i 1860 og 1870.

- 1) Folketælling 1/2-1860 Givskud sogn.
- 2) Folketælling 1/2-1870 Givskud sogn.
- 3) Kirkebogsudskrift 24/2-1872 Randbøl sogn.
- 4) Kirkebogsudskrift 25/2-1872 Randbøl sogn.
- 5) Mentalundersøgelse 1872.
- 6) Politianmeldelse 25/7-1872.

1) **Folketælling Riis Mark, Givskud sogn 1860:**

Niels Iversen	40 år - gift - husmand, f. Thyregod.
Christense Pedersd.	37 år - gift - kone, f. Højen.
Deres børn	
Peder Nielsen	13 år - ugift - f. Skibet.

Iver Nielsen	11 år - ugift - f. Thyregod.
Birthe Nielsen	7 år - ugift - f. Thyregod.
Anna Elisab. Nielsen	4 år - ugift - f. Givskud
Therkel Nielsen	2 år - ugift - f. Givskud.

2) Folketælling Riis Mark, Givskud sogn 1870:

Niels Iversen	50 år - gift - f. Thyregod - husm.
Christense Pedersd.	47 år - gift - f. Højen - hans kone.
Deres børn	
Birthe Nielsen	16 år - ugift - f. Thyregod.
Therkel Nielsen	11 år - ugift - f. Givskud.
Nielsine Jørgine Nielsen	7 år - ugift - f. Givskud.
Jørgen Pedersen Nielsen	4 år - ugift - f. Givskud.

3) Kirkebogsudskrift Randbøl sogn 24/6-1872:

Dødsfald: Mikkel Nielsen - 55 år - blev fundet død i en rugmark på Ravning mark i Bredsten sogn af en høstkarl. Senere tilstod gmd. Niels Iversen (Bager) af St. Almstok, af hvem Mikkel Nielsen nød aftægt, at have myrdet ham.

Begravet Randbøl kirkegård 5/1-1873.

Ejendommen i Givskud sogn.

4) Kirkebogsudskrift Bredsten sogn 25/6-1872:

Dødsfald: Mikkell Nielsen af Almstok fandtes på Ravning mark i slutningen af juli i forrådnede tilstand, så at kun skelettet var tilbage. I slutningen af året bekendte gmd. Niels Iversen (Bager) i Almstok at have ombragt ham. Først da blev det tilladt at begrave ham, hvilket skete på Randbøl kirkegård 5/1-1873.

5) Mentalundersøgelse i anledning af forhør omkring gårdbrand og omgang med hittegods

Hoffmeier var mødt og afgav sådan erklæring:

Arrestanten Niels Iversens hustru, arrestantinden Christense Pedersdatter, henved 50 år gammel, som jeg i går og i dag har undersøgt, er i fuldstændig besiddelse af alle sine åndsevner, svarer tydeligt og bestemt på alle de hende forelagte spørgsmål angående hendes tidligere og nuværende forhold og må anses for at være juridisk og psykisk fuldkommen tilregnelig. Hun mener i går at lide af nogen hovedpine og fortumlethed, som dog i dag for det meste er forsvunden. Hun vil derfor kunne fremstilles til forhør uden skade for helbred.

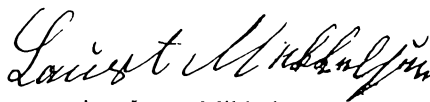
6) Politianmeldelse:

Til politimesteren for Nørvang-Tørrild herreder.

Mandagen den 24. juni, da var min fader, Mikkell Nielsen af Almstok i Vejle for at hæve et pengebeløb, som Niels Iversen af Almstok skulle betale ham, og som skulle erlægges på sagfører Gyntelbergs kontor i Vejle.

Pengene blev betalte til min fader, men siden den nævnte dag har han ikke været hjemme, og ingen har set ham. Da jeg befrygter, at han på en eller anden måde er kommen af dage, tillader jeg mig herved at anmelde sagen for den ærede politimester, idet jeg andrager om, at undersøgelse må blive indledet, og at navnlig 1) Niels Iversen, som skal være fulgt med min fader ud af Vejle og 2) værtshusholder Jens Pedersen i Nørregade i Vejle, samt 3) P. Damgaard i Vejle må blive afhørte til oplysning i sagen.

Givskud Mark 25/7-1872

sign. Laust Mikkelsen

Vi følger undersøgelsen

Disse 6 punkter vil mere end automatisk give enhver forsker trang til at se lidt på, hvad det egentlig er, der sker. Der spores en sammenhæng, og det hele er mere end 100 år gammelt, så den lovlige baggrund for bogudgivelse af forskningsresultatet er til stede.

Under udarbejdelsen skylder jeg Lillian Christensen, Jens Richardt Christensen og Elin Herning stor tak og ligeledes Bent Rolighed for forsidetegning.

Førnævnte sigtelse og arrestation har intet med mordet i Raving at gøre, men den er naturlig forløber i forskningssammenhæng.

En fogedforretning:

Den 4. juni 1872 mødte fogeden i hjemmet hos Niels Iversen (Bager) bosiddende i gården matr. nr. 5a af Almstok i Randbøl sogn, og har med sig vidnerne fuldmægtig Jessen og H. Klywer for efter begæring af aftægtsmand Mikkell Nielsen i Almstok at erholde fogedforretning.

Ejendommen er belagt med en hård aftægtskontrakt af 13/2-1866, og denne overtager Niels Iversen ved mageskifte, således at Mikkell Nielsens søn Laust Mikkelsen kommer til Givskud sogn, og Niels Iversen flytter til Almstok.

Mikkell Nielsen har nok ikke været let at have med at gøre, og familien har ikke haft mulighed for at skaffe penge.

Iflg. tingbogsblad for ejendommen i Givskud sogn er alt i orden omkring Niels Iversen, lige til de flytter til Almstok.

Gårdbrand i Almstok

I brandtaxationsprotokollen kan det læses, at der 16/6-1871 er gårdbrand hos Niels Iversen i Almstok. Gården nedbrænder til grunden. Og der udbetales erstatning på hele forsikringssummen.

En høstdag i Ravning

Fra fogedprotokollen for Nørvang-Tørrild herreder.

»År 1872, den 29. juli mødte politimesteren i forfald ved embedsforretninger i hjemmet med fuldmægtig Stephensen med vidnerne, politibetjent Jensen, Bredsten og høker Niels Nielsen i Ravning for at optage forhør i anledning af en i dag modtagen melding om, at i gårdejer Laust Christensens rugmark er fundet liget af en mandsperson.

Fremstod:

- 1) Gårdejer Laust Christensen, der forklarer, at han i dag (morges) påbegyndte at høste et stykke rug beliggende mellem Ravning og Kjeldkærskov, i øvrigt nær sidstnævnte, og da han tilligemed en karl, der begge høstede, medens hans hustru og pige bandt op, var komne et stykke hen ad ageren bemærkede afhørte, at der lå noget i rugen, og ved at se nærmere til så han, at det var liget af en mandsperson. I samme øjeblik kom de andre fornævnte personer til og bemærkede det samme som afhørte. Der var en sådan stank ved liget, som var i en aldeles opløst tilstand, at der intet var at gøre derved for afhørte, hvorfor han øjeblikkelig selv gik til sognefogeden med melding om det passerede. Der har derefter været sat vagt ved liget, som ingen har kunnet kende på klæderne, og ingen har kunnet røre derved for stank. Hvor længe liget har ligget kan afhørte ingen mening have om. Liget lå på maven. Der var ikke nedtrådt noget af rugen omkring liget og ej heller nogen gang dertil eller kørt gennem rugen.

Efter udmåling det nøjagtige findested.

Liget ligger 6 alen inde i rugen, og til den støder en boghvedemark, der er godt 20 alen bred, og denne boghvedemark støder igen op til et stort levende hegn, på hvis anden side der går en markvej i lige linje fra Boesens gård i Lundskov til Mads Bondes gård sydlig i Ravning by. Denne vej er meget befærdet af fodgængere, der kommer fra Kjeldkær eller i det hele taget østfra, som skal videre vestpå.

Hvorledes afdøde er kommet ind i rugen, og om han er død en naturlig død eller ej, ved afhørte intet om. Forhøret sluttet.

- 2) Førrige afhørtes hustru Søren sine Kirstine Rasmusdatter, der afgav en med førrige afhørtes overensstemmende forklaring og aftrådte.
- 3) Karlen Hans Christensen Hansen, der ligeledes afgav en med først afhørte stemmende forklaring, aftrådte.
- 4) Pigen Mette Kristine Nielsen, der ligeledes afgav en med først afhørte stemmende forklaring, aftrådte.

Politimesteren med vidnerne tog derefter det fundne lig i øjesyn. Stedet, hvor det befandtes liggende, er således som af Laust Christensen forklaret.

Liget befandtes påklædt liggende på maven med hovedet vestefters. Det var i en aldeles opløst tilstand. Politibetjent Jensen påtog sig efter opfordring at anstille undersøgelse i ligets påklædning for om muligt at udfinde, hvem pågældende er.

Ved berøring skiltes hovedet fra kroppen. Klæderne blev nu aftrukne, hvorved liget helt skiltes ad. Klæderne blev lagte til side, og lommerne undersøgte. Klæderne består af en blå vadmel vest og frakke med udvendige sidelommer og en indvendig brystlomme samt en lomme foruden i skødet, blå varmelbukser med kun en lomme i højre side, noget slide, men ikke lappede, blå vadmel bryst med hornknapper, sribet (blå og hvid) undertrøje uden lommer, en tvistlærreds skjorte og uldne strømper, samt træsko, desuden kasket, en flad klædes med læderskygge og rem af lakeret læder. I frakkelommen (brystlommen) fandtes en pibe med porcelænshoved foruden påsat et trælag og med en gammel rytter på hovedet, hornrør med indsatte porcelænsstifter, messing-beslag og hornåse. I vestens lomme fandtes et 1½ kasses sølvur med porcelæns-visere og romertal. På den indvendige side af kassen er indskrevet Niels Mikkelsen, Almstok 1869. Som følge af denne bestemmelse, og hvad der er skrevet i det fundne ur, må det antages, at liget er Mikkell Nielsen af Almstok, hvilken mand for 4 uger siden er forsvunden, uden at noget spor af ham har været at finde.

I ligets baglomme fandtes en bomuldspung aldeles tom, og i intet af ligets beklædningsgenstande fandtes penge eller værdisager, hvorimod der i frakkelommen lå et par små tørklæder.

Politibetjenten bemærkede, at læge Andersen var anmodet om at være til stede og havde lovet at indfinde sig kl. 5, men var endnu ikke kl. 8 aften kommet til stede.

Der blev sat vagt ved liget foreløbig, og lægens ankomst afventedes.

Lægen ankom kl. 8.50 og efter at have erklæret, at hans forsinkede møde skyldtes en misforståelse, skred han til undersøgelse af liget, men da tiden er så langt fremrykket, at han ikke i aften vil kunne foretage en så grundig undersøgelse, som i dette tilfælde kan ønskes, blev liget neddækket i en kasse og af lægen medtaget til hans bolig for nærmere undersøgelse.

Imidlertid vil politimesteren i omegnen anstille nærmere undersøgelse. Forhøret udsat. Politiretten hævet.«

Møde og forhør i Bredsten kro 30. juli 1872

Mødet lededes af overauditør Glahn i Vejle, og med sig havde han en fuldmægtig Stephensen og vidnerne Jensen og Fisker.

Politimesteren forhørte sig angående resultater af læge Andersens undersøgelser.

Indtil videre havde han konstateret, at der i mandspersonens skaldede isse var 3 gennemgående huller, ellers mente han ikke at have fundet læsioner. Han havde i øvrigt givet politibetjenten besked og ønskede kun at besvare med en skriftlig erklæring.

I øvrigt udtrykte politimesteren, at liget måtte være Mikkell Nielsen i Almstok, der havde været forsvundet fra hjemmet i Almstok siden 24. juni - altså i godt og vel en måned. Denne dag gik han til Vejle for at modtage 20 rigsbankdaler, som Niels Iversen Bager, hos hvem han nød aftægt, skyldte ham.

De to, der i 1870 havde boet i samme gård, måtte efter udlæg have mellemværendet ordnet i Vejle.

De kom fra Vejle begge op at køre med Christen Andersen fra Ruhe. Chr. Andersen beretter, at Mikkell Nielsen havde købt en ny kasket og var alt andet end ædru. Derimod var Niels Iversen ædru. De overnattede hos Chr. Andersen i samme seng (ikke noget ualmindeligt for godt og vel 100 år siden).

Bredsten kro.

Mikkel Nielsen havde udtrykt betænkelighed og frygt for at følges med Niels Iversen hjem, hvad Chr. Andersen ikke forstod. Han vidste jo ikke noget om, at de havde været i Vejle for at få et mellemværende klaret.

Om morgenen kl. 7 var de så taget af sted. Alt så forsvarligt ud. Mikkel Nielsen var da fuldstændig ædru. Chr. Andersen mente, at Mikkel Nielsen, der havde udtrykt, at han havde penge nok, godt kunne betale ham for kørsel og overnatning. Men det gjorde han ikke.

Chr. Andersens gård i Ruhe forlodes, og de gik forbi kobberfabrikken. Her var de ikke inde, forklarede Niels Iversen, der nu indkaldtes til forhør.

De fulgte en sti gennem skoven, og så ville Mikkel Nielsen ikke med længere. Han ville tilbage til Vejle for at købe en kasket. Han gik så ifølge Niels Iversen ad Kjærbølling, mens han selv gik over Bredsten og derfra til Vandel og denne vej hjem til Almstok.

Se, nu er den første modsigelse fremme: »kasketten«. Det ville vel ikke være så urimeligt, om Niels Iversen gik over Bredsten i stedet for at gå over Vingsted Mølle og op til Lundskov.

I Bredsten var han ikke i kroen. Han mente at gå den forbi ved middags-tid. Kl. 2-3 stykker var han i Vandel, hvor han solgte en del tørv. Derfor

havde han penge med hjem. Han havde 24 rigsbankdaler med til Vejle og betalte de 21 til Mikkel Niensens sagfører. At han faktisk havde samme beløb med hjem, skyldtes nogle forudbetalinger for tørv.

Nej, det skyldtes, at Mikkel Niensens pung var tømt. Nu skal der allerede en hel del nye løgne til at følge de gamle i hus, og det bliver da nok også Niels Iversens skæbne. Vi får se.

Han havde også lånt 8 rigsbankdaler af Mads Skrædder i Almstok, solgt 5 læs hø til Mogens Jensen i Plouglund. Hos en søns husbond i Fitting havde han lånt 5 rigsbankdaler.

Desforuden kommer der under forhøret i Bredsten kro en lang række forklaringer.

Han nævner også, at han nok har solgt flere tørv, end han lige husker.

Slutfasen i Bredsten kro er sålydende:

»Anholdte Niels Iversens forklaringer indeholder modsigelser. Dommeren bemærkede, at der fortsat ikke var indløbet nogen erklæring fra læge Andersen, der i øvrigt var bosiddende lige ved kroen og havde liget i sin besiddelse.

Niels Iversen skulle under bevogtning føres til Vejle arrest.

Her var han ikke løs og ubunden, men han ansås for ufarlig og bedrøvet.

Første forhør efter arrestation af Niels Iversen (Bager) 1. august 1872

Den 1. august 1872 blev så Nørvang-Tørrild herreders politiret sat på herredskontoret i Vejle med sæde af dommer Glahn og vidnerne Larsen og Olesen.

Sagen hedder:

»Forhør til oplysning om Mikkel Nielsen i Almstok - hans døds måde«

Dommeren fremlagde situationskort og bemærkede, at afdødes lig på grund af, at det kun bestod af ben og således ukendelig, ikke er forevist arresterede.

Derefter blev det bemærket, at afdøde, der ellers tog »foden« den lange vej til Vejle den 24. juni, altså for fem uger siden, ikke var nogen stærk mand, hvilket derimod den sigtede må anses at være, så intet skulle være til hinder for at skride til forhør.

»Retten er sat.«

Først indkaldte vidne, var som ønsket i anmeldelsen af 25/7 - fra Mikkel Nielsens søn Laust Mikkelsen i Givskud: værtshusholder Jens Pedersen i Vejle.

Han kendte både Mikkel Nielsen og Niels Iversen, der begge blev opstemte og var venner. Den ene var glad ved at have fået penge, og den anden var glad for at have fået forholdet bragt i orden.

Efter en tid gik de begge andet sted ud i byen. Mikkel Nielsen glemte sin kasket.

Derefter blev Niels Iversen fremført i retten »løs og uden bånd«.

Han forklarede, at han, selv om han så ud til at have mange kræfter, aldeles ikke var nogen stærk mand.

Han meddelte, at han ikke havde fundet anledning til at anmelde, at Mikkel Nielsen ikke var kommet hjem efter turen til Vejle. Han boede jo ikke mere hos dem. *Det kom faktisk ikke ham ved, hvor han var.*

Der kommer så endnu flere udflugter omkring det, at han faktisk havde flere penge med hjem end derud - til Vejle altså.

Han havde byttet en plov væk og havde fået penge i bytte.

Han kunne ikke blande sig i, at Mikkel Nielsen var død. Var aldeles upåvirket deraf.

Allerede den 2. august var der forhør igen med samme dommer og samme vidner.

Igen angående Mikkel Nielsens døds måde på Ravning mark.

Dommeren bemærkede, at det ved nærmere eftersyn har vist sig, at pungen, der var fundet tom i ligets lomme, ikke var en lærredspung.

Alt tøj fra liget var nu i retten, og Mikkel Nielsens datter og svigersøn fra Almstok, der førtes som vidner, genkendte alt med undtagelse af kasketten, og derefter var det altså fastslået, at liget var Mikkel Nielsen i Almstok.

De to herrer havde så i et hus imellem kobberfabrikken og mordstedet været på *damebesøg*. Da hendes navn er specielt, nævnes det ikke.

Hun var indkaldt i retten og kunne genkende Niels Iversen, og hun mente ikke, at de, da de forlod hende, var gået tilbage mod kobberfabrikken, for derefter som Niels Iversen påstod, at gå hver til sit.

Arrestanten var tilstede under forhøret, og forklarede, at han nok var gået over marker og gærder til Bredsten, men han havde efter denne tid ikke været i følgeskab med Mikkel Nielsen, hvis død han i alle tilfælde var uden kendskab til ud over, at han nu vidste, at han var død. Han kunne også genkende klæderne. *De kunne da kun være Mikkels.*

Huset på Kjelkær mark.

Niels Iversen blev nu iklædt de klæder, han havde på til Vejle den 24. juni. De var hentet dertil fra hans hjem, og Maren, som damen hed, kunne med ed erklære, at der var tale om den mand, der sammen med en lidt ældre var *i besøg hos hende*.

Det kunne også med sikkerhed siges, at de gik bort sammen og vest på mod Ravnning.

Dog kunne hun ikke med sikkerhed sige, om bemældte mand eller mænd før havde været »*hos hende*«.

De havde i alle tilfælde ikke været der samtidig, hvis de havde været der før.

En kone, der var i stuen ved siden af, kunne ikke med sikkerhed sige, at der var tale om den eller de mænd. I så fald havde hun *kun snakket* med en ældre mand, hvis ene træsko var meget ringere i stand end den anden.

Dog mente hun, at de klæder, der var fremlagte af den afdøde, måtte tilhøre den mand, hun »*kun snakkede med*« og pointerede stærkt »*kun snakkede med*«.

I øvrigt var der en del uoverensstemmelser de to damers forklaringer imellem.

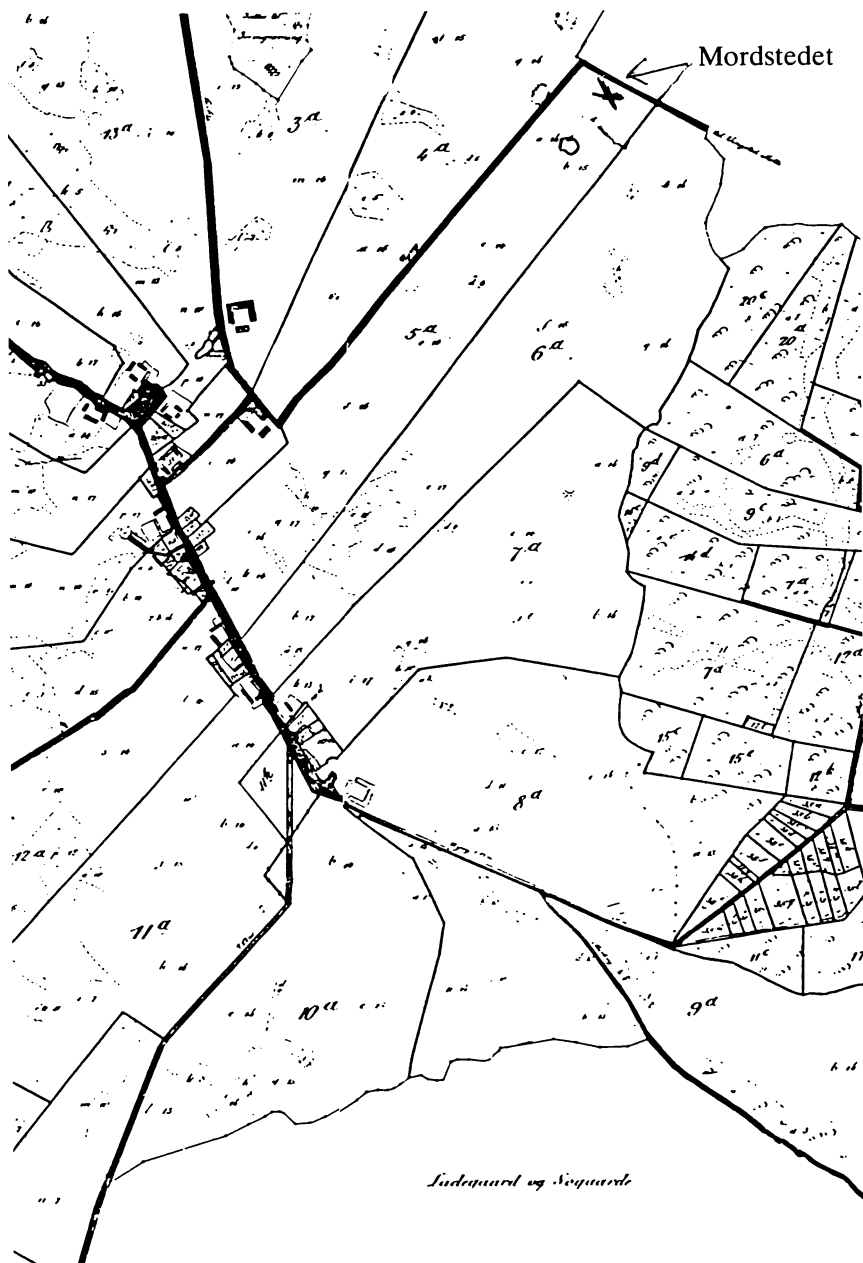
Nu må vi jo ikke mene noget om de to damer, for sådanne ting skete ikke dengang.

Har I ikke hørt bedsteforældre sige det?

Her ved en forsker i gamle kirkebøger alt om, at livet ikke har ændret sig.

Måske dele af livsmønstret har ændret sig.

Mordstedet

Ravnings specielle hverandensides udskifning.

Besigtigelse af mordstedet

Arrestanden kunne, om det skulle være, føres såvel dertil som derfra »løs og uden bånd«.

Retten begav sig derefter til det sted i Ravnig, hvor Mikkell Nielsen var fundet.

Det blev herefter og på drabsstedet forklaret Niels Iversen, at han lige så godt kunne tilstå først som sidst, at der var tale om en forbrydelse, og at det var ham, der havde begået den.

Han måtte gøre sig klart, at han efter forskellige modsigelser ikke alene var arresteret. Han var sigtet uden forbehold, at det var ham, der havde begået forbrydelsen og netop her på marken øst for Ravnig by. Det blev ham også forklaret, at vejen over Ravnig og Bindeballe var den vante fodgængervej fra Almstok til Vejle og omvendt.

Retten bemærkede, at påvisningsforretningen overhovedet ikke gjorde indtryk på Niels Iversen, og forhøret sluttede.

Arrestanden kunne løs og uden bånd føres tilbage til arresten i Vejle.

Lægeerklæringen oplæses i retten

Den 6. august er lægeerklæringen fremkommen fra læge Andersen i Bredsten angående Mikkell Nielsens dødsmaade.

»Denne erklæring oplæses og er ikke ført til protokols. Om en lægeerklæring betyder »tavshed til alle tider« og derfor ikke kan indføres, vides ikke.«

Et vidne »N.N.« af Kjeldkær mark meddeler, at han og hans familie bor i et hus mellem kobberfabrikken og Boesens gård ved den vej, der fører videre til Ravnig.

Han og hans kone bor alene i huset. Det er ham ikke bekendt, at Mikkell Nielsen eller arresterede har været i eller ved hans hus denne sommer - *i så fald har han været på arbejde*. Han vidste dog, at de to mænd havde været i følgeskab. Niels Iversen havde afhørte aldrig set før i lørdags i rettens følge til påvisning.

Rygtet vil sige, at Niels Iversen havde taget penge, han havde til gode hos Mikkell Nielsen. Dette kunne ikke være rigtigt, da Mikkell Nielsen ikke brugte at skyldte penge. Denne forklaring mente dommeren, han ingen nytte kunne drage af.

Lod derefter vidnet aftræde.

Næste vidne var Christen Andersen i Ruhe. Han forklarede, at Niels Iversen, afdøde og han selv var kørende i samme vogn fra Vejle til Ruhe. Dog kun fra Sofiesminde, hvor de to kom op at køre.

Der var fire personer på vejen, hvoraf den ene foruden afdøde var meget beruset. Der blev spurgt, om den person, der lå på vejen, kunne komme op at køre.

Han blev løftet op i vognen, og den anden, som han lærte at kende som Niels Iversen fra Almstok, kom også til vogns.

Christen Andersen lagde en hakkelsessæk under den berusedes hoved, og han sov straks.

Han fik at vide af Niels Iversen, at den berusede også var fra Almstok og hed Mikkel Nielsen.

Han var hverken blodig eller slået af nogen.

Ved Skibet kro opfordrede Christen Andersen dem begge to til at stå af vognen.

Niels Iversen adlød straks. Men Mikkel Nielsen var absolut uvillig.

Han sagde i sin fortumlede tilstand, at han var bange for at være alene med Niels Iversen.

Derefter fortsatte Christen Andersen kørselen til Haraldskjær, og her bad han dem igen forlade vognen.

Niels Iversen stod straks af vognen og bad Mikkel Nielsen følge med, hvilket han på det bestemteste modsatte sig.

Overnatningen i Ruhe

Christen Andersen bad da begge følge med sig til den gård i Ruhe, han ejede.

Da de kom dertil, kunne Mikkel Nielsen efterhånden godt klare sig selv.

Men han ville ikke følges med Niels Iversen. Han sagde, af han var blevet slet behandlet af ham, før de kom op at køre med ham.

Derfor tilbød afhørte sengeplads, og det havde Mikkel Nielsen intet imod. Han var nok også for træt til den 5-6 timer lange spadseretur til Almstok.

Kl. 7 næste morgen var de så klar til at begive sig af sted.

Mikkel Nielsen var fortsat ked af at skulle følges med Niels Iversen.

Han udtalte dog ikke, hvorfor han var bange, og hvad han var bange for.

Christen Andersen solgte en kasket til Mikkel Nielsen, da hans var blevet væk på turen, og han kunne ikke føle sig tilpas barhovedet.

Han betalte med en prøjsisk daler og fik penge tilbage.

Han syntes ikke at have penge på sig, havde helt sikkert daleren løs i lommen.

Niels Iversen bemærkede spøgende, at det i alle tilfælde ikke var penge, Mikkel manglede.

Niels Iversen betalte nogle penge til tjenestepigen, da Christen Andersen ikke ønskede penge for overnatningen.

Han havde endda en del penge på sig, mente Christen Andersen.

Klokken blev nok mere end otte, da de forlod gården.

Christen Andersen viste dem nu den allernærmeste vej til Bredsten kro. Den gik op gennem skoven fra kobberfabrikken, op ad en bakke, og der gik kun en sti.

Det var, som Niels Iversen ville denne vej og ikke nærmeste vej til Almstok, nemlig over Ravning, Ladegårds mark og Bindeballe.

Siden havde afhørte hverken set eller hørt om de to personer, og han vidste ej heller, hvilken vej de var gået.

Først, da han hørte om fundet i Ravning, meldte tanken sig straks, og han mente, der måtte være noget galt, og at det var sket kort tid efter, at de havde forladt hans gård, og først nu forstod han Mikkel Niensens angst.

Men han kunne slet ikke forestille sig Niels Iversen som forbryderen. Han virkede rolig, forstandig og god af sig.

Afhørte blev nu forevist kasketten, og kunne genkende den som den, han havde solgt til Mikkel Nielsen.

Mere forklaring kunne Christen Andersen ikke give, og han fratrådte.

Den mordsigtede blev nu fremført og fortsat »løs og uden bånd«, og det blev ham pålagt under edsansvar nøjagtig at følge sandheden. Han meddelte, at han havde lagt Mikkel Nielsen op i Christen Andersens vogn ved Sofiesminde.

Han meddelte, at de to andre personer, der sammen med ham stod hos Mikkel, der var meget beruset, var Peder kaldet Snedker og en, der hed Søren. Han kendte dem ikke, men mente, de var bosiddende i Uhrskov.

På sagførerens kontor

Niels Iversen forklarede videre, at han, da han begav sig til Vejle den 24. juni om morgenen, havde mange flere penge med end nødvendigt for at betale sagføreren, hvad Mikkel Nielsen skulle have.

Han havde henvend 40 rigsbankdaler med. Hvordan han var i besiddelse af så mange penge, mente han, at han havde forklaret.

Sagfører Gyntelberg kunne dog forklare, at Niels Iversen måtte have henstand med nogle af pengene, og denne henstand fik han. Med de penge, Niels Iversen var i besiddelse af, og med de penge, han havde med hjemmefra, forstod han ikke, hvorfor han havde bedt om henstand, og ej heller hvorfor han havde undladt at betale hele beløbet. Han måtte antage, at sigtede først senere var kommet i besiddelse af de mange penge.

Sigtede vedblev at påstå ukendskab til Mikkel Nielsens døds måde.

Efter fire og en halv time afsluttedes retsmødet.

Nu er der forhør hver dag

Igen - og allerede dagen efter det 4½ time lange forhør - blev retten atter sat for at klarlægge Mikkel Nielsens døds måde.

Dommeren bemærkede, at flere personer i området mellem kobberfabrikken og mordstedet nok kunne afgive forklaring. Men da de ikke er eller kan være forpligtede til at gå helt til Vejle, havde han besluttet sig for at ville køres ud i området, og han forlangte, at Niels Iversen skulle medbringes for evt. at blive konfronteret og evt. genkendt af folk, der skulle have set ham og evt. ifølge med afdøde. Dennes klædningsstykker + skriver og politivagt over Niels Iversen skulle også med.

Men under dagens retsmøde afhørtes allerede indkaldte - og rejsen til Raving-området blev berammet til senere for den muligheds skyld, at tilståelse skulle kunne komme nårsomhelst.

Ingen var mere i tvivl om, at det fundne lig var Mikkel Nielsen, og sandsynligheden for, at Niels Iversen var drabsmanden, var også stor. Den omsås for sikker.

Først indkaldte vidne var sognefoged og dannebrogsmænd P. Jensen i Bindeballe, og han kunne bevidne, at arresterede i forrige måned havde betalt 18 rigsbankdaler i ejendomsskatter, og desuden havde hans kone allerede dagen efter betalt brandforsikringen, så også den var i orden. Men

det var allerede før midten af forrige måned. Men hun havde også beklaget sig, at nu var der ikke flere penge og lang tid, før der igen var indtægter.

Amtsskatterne i gården blev så for det sidste fjerdingår betalt af aftægtsmandens svigersøn Anders Nielsen, der selvfølgelig uden at han nævnte det, var klar over, at Niels Iversen skulle betale et større beløb allerede den 24. juni, og penge kunne dengang som nu ikke være to steder. Men bevist er det, at Anders Nielsen ikke har været interesseret i, at Niels Iversen skulle gå fra gården.

Derefter afhørtes Jacob Pedersen fra Fitting. Han bevidnede, at Niels Iversen havde lånt penge af ham for 14 dage siden. Han havde ikke penge nok til at betale sin skat, og han ville derfra straks begive sig til Bindeballe for at få skatten betalt. Hvorvidt dette var sket, kunne afhørte ikke vide, og der var truffet aftale om tilbagebetaling, når Niels Iversen havde fået sin rug tærsket.

Derefter fremførtes Niels Iversen, og han kunne kun meddele, at han intet crindrede om de lånte penge, og ej heller hvad han havde brugt dem til, hvorefter forrige afhørte gentog sin forklaring.

Derefter afhørtes Anders Nielsen af Almstok, der er gift med en datter af den på Raving mark fundne afdøde Mikkell Nielsen.

Han forklarede, at Mikkell Nielsen efter et halvt års aftægtsophold hos Niels Iversen i efteråret 1870 ønskede at flytte.

Han fik derefter bopæl hos afhørte, der selv havde »accorderet« med Niels Iversen om en fastsat pengeydelse i stedet for aftægtsfornødenheder.

Altså var Mikkell Nielsen flyttet før branden og således ikke på grund af branden.

Han forklarede, at svigerfaderen var bange for at bo hos Niels Iversen.

Den 24. juni om morgenen mellem klokken fem og seks havde svigerfaderen begivet sig på vej til Vejle, hvor han skulle træffe Niels Iversen og der have udbetalt sit tilgodehavende, og siden så de ham ikke.

Der var ingen betænkeligheder ved, at Niels Iversen også skulle til Vejle - end ikke, om de havde fulgtes ad. Det, der skete på hjemvejen, lå helt uden for det muligste rækkevidde.

Da de så opdagede, at Niels Iversen kom hjem midt på eftermiddagen den 25. juni, gik afhørte hen og spurgte, om han vidste, hvor Mikkell blev af.

Niels Iversen kunne kun berette, at han og Mikkell den 24. juni ved middagstid havde drukket en snaps sammen hos værtshusholder Jens Pedersen i Nørregade i Vejle, og siden havde han ikke set ham.

Dagliglivet i Almstok – bekymring for Mikkel

Anders Nielsen forklarede videre, at Niels og Christense i den mellemliggende periode - altså fra 25. juni til arrestationen den 30. juli - ofte var kommet hos dem, og de var flinke over for dem, og særlig Christense ytrede bekymring om, at Mikkel ikke var kommet hjem.

Niels Iversen delte også bekymringen, men slog det hver gang hen med, at han nok skulle komme hjem, om ikke før så til vinter.

Det var Niels Iversens måde at udtrykke sig på.

Han havde i alle tilfælde penge nok med sig i sin fløjlsprung, så han skulle nok klare sig.

Niels Iversen holdt hele tiden på, at der var slet ingen grund til at efterlyse Mikkel. - Han skulle nok klare sig, hvor han var.

Det, datteren og svigersønnen stod uforstående overfor, var, at Mikkel, da han tog af sted til Vejle den 24. juni - den lange fodtur til trods - agtede at komme hjem samme dags aften.

Allerede aftenen før turen til Vejle havde Niels Iversen sagt til familien, at han havde pengene til Mikkel, så han ville ikke gå forgæves.

Men Niels Iversen havde meddelt, at han ikke ville komme hjem samme dags aften.

Han ville gå til Vindelev, hvor hans søn tjente, og hos ham ville han nok kunne låne et eventuelt restbeløb til Mikkel.

Men om han havde været hos denne søn, derom kunne afhørte Anders Nielsen intet vide.

Men Niels Iversen var i så fald hurtigt hjemme.

Afhørte Anders Nielsen kunne også meddele, at han, aftenen før Niels Iversen blev anholdt, trak forbi med sine kreaturer, og uopfordret havde Niels Iversen så sagt til ham, at han lige så godt kunne sige sandheden. Det var ikke i værtshuset i Vejle, han sidst havde set Mikkel, men i Skibet kro. Han havde set, at Mikkel var gået nord ud af Skibet ad Jennum til, hvor han selv var gået hen, og ad hvilken vej, omtalte han ikke, *og det kom slet ikke hans kone ved.* Men Niels Iversen mente at vide, at Mikkel var set i Grindsted, hvor han også havde en broder boende.

Dette forhør afsluttedes.

Den mordsigtede fremføres

Retten var nu helt sikker

Arresterede og mordsigtede fremførtes igen. Der kom igen en lang række pengeforklaringer, som hverken er samstemmende med, hvor han havde de mange penge fra, da han kom hjem fra Vejle, og slet ikke med den forklaring, der aftenen før turen til Vejle var afgivet gennem Anders Nielsen i hans vidneudsagn.

Her var forklaringen, at det var penge, som i marts, april og maj var sparet op til at betale Mikkelt med.

Han blev derfor spurgt, hvorfor han så ikke havde betalt og befriet sig selv for udlægsforretningen. Det kunne han ikke svare på, udover han lige knap havde nok, og så forklarede han ret samstemmende med, hvad han havde fortalt hos Mikkelt Niensens svigersøn aftenen før den ulyksalige »Vejle-tur«.

Han fortalte så, at han den 23. juni var gået over Vindelev for at låne nogle penge hos sin søns husbond.

Men, det var jo samme aften, han var hos Anders Nielsen i Almstok, og lige så lidt som penge kan et menneske være to steder på en og samme tid.

Han fik imidlertid ingen penge Vindelev, men blev der natten over, så han kunne være i Vejle, hvortil der så ikke er lang vej, til aftalte tid på sagførerens kontor.

Han var i Vejle henved middagstid, og det passer jo heller ikke.

Sigtede blev derefter konfronteret med Anders Niensens forklaring, at han havde været hos ham og hans familie i Almstok bemeldte aften, og ligeledes hvad han havde forklaret Anders Nielsen 5 uger senere - og dagen før arrestationen.

Hertil svarede han, at det nok ikke var ved Skibet kro, Mikkelt gik nordpå mod Jennum, men ved kobberfabrikken, han gik nord på mod Kærboilling.

Han indrømmer, at det, han har fortalt Anders Nielsen, var urigtigt.

Han indrømmer også, at han har sagt til Anders Nielsen, at Mikkelt nok skulle komme hjem til vinter, ud fra betragtningen, at han jo til den tid skulle have aftægtsydelse udbetalt igen, og så skulle han nok være der, hvis han kendte ham ret.

Arrestanten førtes ud, så afhøringen kunne fortsætte.

Anders Nielsen forklarer derefter, at allerede den 7. juli havde Niels Iversen betalt kommuneafgifter af en parcel, de har i fællesskab, og han

kunne ikke helt ud få øje på, at den sigtede havde haft indtægter af betydning, siden han havde været i Vejle.

Arrestanten førtes ind igen - løs og uden bånd - og blev gjort bekendt med denne sidste forklaring.

Han erklærer, at det var i strid med, hvad der i går blev forklaret. Men han mener ikke mere at kunne holde den ene ting ude fra den anden.

Se det kan kun lade sig gøre, når sandheden følges. I 1872 var regelen vel den samme som i dag, henved 120 år senere. Der skal mindst 2 løgne til at hjælpe en løgn helskindet på plads.

Næste vidne var fundne afdødes datter, Anders Nielsens kone Johanne Marie Mikkelsen. Hun er meget vred og meddeler direkte, at sigtede Niels Iversens kone er et meget slet fruentimmer, der den 8. juli var inde hos hende i en stue, hvor der hang en frakke og en hue, der havde tilhørt hendes fader Mikkel Nielsen, og hun så da direkte på disse ting og blev derefter vist hans tøj, som hang på væggen, og da ytrede hun ubehag ved at se det, og hun, Mikkel Nielsens datter, var helt sikker på, at Niels Iversens kone allerede dengang vidste, hvad der var blevet af Mikkel. Endvidere forklarede hun, at da hendes fader sidst gik hjemmefra, havde han 2 ure med sig: et ur mærket Niels Mikkelsen 1869 og et 1½ kasses ur påskrevet inde i kassen C.N.J.

Vidnet aftrådte.

De næste vidneudsagn fra Anders Høll fra Plougslund, Peder Hansen på Banken og Mads Gregersen mundedede alle ud i folkesnak om penge.

Der refereres ikke ud fra betragtningen, at der er en form for nydelse i indsigt og viden om andres ulykker. Disse vidneudsagn er mere præget af at ulykkelig-gøre det, der i forvejen er så ulykkeligt, som det kan blive. Velvidende har de vel alle været om, at forbrydelse af denne art og så overlagt, som den kunne gøres, let indebar dødsstraf. Så sent som i 1882, altså 10 år senere, foretoges den sidste offentlige henrettelse i Danmark på Solbjerghøj ved Næstved.

Selv har jeg en tid i mine unge år været i et hjem på Sjælland. Manden var født i 1872, og han huskede denne offentlige henrettelse og omtalte den som en modbydelig folkeforlystelse.

Sagen trækker nu derhen, at hvis en ubetinget tilståelse kunne foreligge, så ville Ravning-sagen let give en ekstrarfortjeneste til skarpretereren. Derfor, selv om det står helt klart, at det var penge og økonomiske forhold, der drev denne forbrydelse frem, så kan det vel ikke være rimeligt at blive ved at køre i penge, penge og atter penge. En ting er helt sikkert, at når det hele handler om fortsat liv eller død, så er penge en elendig målestok.

Om disse tanker har været fremme i retssagen, er da helt sikkert, men de er holdt pænt under overfladen.

Vi ved efterhånden meget om Niels Iversens økonomi og meget lidt om hans person. Christen Andersen i Ruhe omtaler ham fordelagtigt, ellers går det hele på slet omtale. Synderen skal findes. Men er han ikke allerede fundet. Hvorfor går han da ikke til bekendelse? At lade være med at tilstå er nok hans eneste mulighed for ikke at blive fradømt ære, gods og liv. Den første er røget. Det næste kommer inden længe, og så er der kun det sidste at prøve at klare sig fri af.

Bemærk, at jeg har ombygget sentensen »Ære, liv og gods« til »Ære, gods og liv«, og det er kun gjort for at give den i menneskelig og medmenneskelig rigtig rækkefølge. En del i denne retssag bærer alvorligt præg af, at gods er det største at miste. Der skal en meget lav profil til at forstå livet på denne måde.

Videre i retssagen og endda til selve dagen for den ulykkelige hændelse.

Den afhørte Therkel Jensen forklarede, at Niels Iversen fra Almstok kl. ca. 2 om eftermiddagen den 25. juni var kommet til hans gård i Vandel. Han forespurgte afhørte, om han kunne pløje noget for ham, hvilket afhørte erklærede sig uvillig til, og Niels Iversen forlod snart gården.

Hvis altså mordet er begået af Niels Iversen, så er det begået senest ved middagstid, da der må være omkring 2 timer i almindelig gangart fra marken øst for Ravning ned gennem Ravning by over Abildgårds mark, dengang Ladegård, over Småkjær, Bindeballe, Randbøl og til Vandel ny, og vejlængden vil være næsten den samme over Bredstenlund, Nørup, Gødning til Vandel.

Niels Iversen forklarede, at han kom fra Vejle. Ellers havde de ikke talt sammen. I øvrigt udtalte Therkel Jensen, at det var almindelig mening på egnen, at Niels Iversen havde slået Mikkil Nielsen ihjel, men forklare noget ud over rygtet kunne han ikke, og han blev bedt fratræde.

Derefter fremstod i vidneskranken Thomas Christensen fra Almstok. Han fortalte om forskellige handeler, han havde gjort med Niels Iversen sidste vinter, og alt var betalt i bedste forståelse. Kun ved en lejlighed havde Niels Iversen meddelt, at han ikke havde noget at betale med. Ellers havde afhørte ikke haft noget med arrestanten at gøre, og han fratrådte.

Intet ufordelagtigt at meddele

Derefter fremstod Christen Madsen i Vorbasse.

Selvfølgelig vil det føre for vidt at forske alle de afhørte.

Hvem var Christen Madsen? Født 4/7-1828 i Gråhede, Grene sogn. Gmd. Nebel, Vorbasse sogn. Død den 3/3-1895 - 66 år gl.

Hans kone var Kirsten Marie Mortensdatter, født 15/2-1827 i Klink i Hejnsvig sogn. Hun levede i Nebel, Vorbasse sogn helt til 3/9-1917 og blev 90½ år gl. - iflg. Vorbasse, Grene og Hejnsvig kirkebøger.

Christen Madsen var bedt om at gøre nogle økonomiske og personlige oplysninger om Niels Iversen.

I april måned havde han lånt Niels Iversen 10 rigsbankdaler.

Niels Iversen tilbød selv og uopfordret, at han ville pantsætte et stykke vårsæd for beløbet.

Aftalen blev dog uden pant og var i orden, når han efter rughøst fik pengene igen.

Arrestanten omtalte ikke, hvad han skulle bruge pengene til.

Christen Madsen havde intet ufordelagtigt at meddele om Niels Iversen og ønskede i nuværende situation overhovedet ikke at få sine penge.

Se her var ravnekløerne ikke stukket frem.

Nu må kone og børn holde for

Dommeren bemærkede, at arrestanten havde to børn hjemme, en søn på 7 år og en datter på 10 år. De var nu sammen med moderen bedt give møde i politiretten.

Med disse to børn gav dommeren sig nu i samtale, først med drengen Jørgen, der svarede, at han intet vidste.

Derpå spurgte dommeren, om hans mor havde sagt, at han skulle sige sådan. Efter en mere detaljeret snak, sagde han, at hans mor havde sagt, at sådan skulle han svare. Han blev spurgt, om han vidste, at Mikkelt var blevet væk. Det vidste han. Han fortalte også, at hans far viste hans mor sine penge, da han for længe siden kom hjem fra Vejle. Han fortalte, at han havde »30 penge« i den, og moderen sagde, at det var godt. Derefter gik faderen i seng, og både drengen og hans søster kiggede i hans pung, der lå i hans højre bukselomme. De så, der var mange penge i den.

Søsteren Sines forklaring var den samme, men hun var meget tøvende med at svare. Hun sagde, at da deres far var blevet hentet til Vejle, havde deres mor meget bestemt sagt, at hvis nogen spurgte dem om noget, så måtte de ikke fortælle noget som helst.

Derefter fremførtes de stakkels børns mor Christense Pedersen, der blev pålagt på det bestemteste at fortælle sandheden og kun sandheden.

Hun forklarede, at da hendes mand tog af sted den 23. juni, havde han 22 eller 23 rigsbankdaler med, og det var alt, hvad de overhovedet havde af penge, og de havde ikke haft penge liggende. Han ville tage over Vindelev for at låne resten af den sum, han skyldte Mikkel Nielsen, men om han fik nogle penge i Vindelev, vidste hun ikke.

Hendes mand havde, før han gik, bestemt sig for, at han ville gå til Alstedgård på hjemvejen for at snakke med Sabro om et kreditforeningslån, og hun ventede ham derfor ikke hjem før tirsdag eftermiddag eller aften. *Sabro var proprietær på Alstedgård i Ø. Ny kirke sogn og kreditforeningsrepræsentant.*

Sidstnævnte dags middag gik hun til Vorbasse for at blive åreladt og kom først hjem ved 4-5 tiden om eftermiddagen. Da var hendes mand gået i gang med at hygge kartofler, og hun snakkede ikke med ham, før han kom hjem til aften. Han viste hende ikke, at han havde penge.

Søndagen efter, den 30. juni, udbetalte han 5 rigsbankdaler til Anders Høll for pløjning og han betalte for et lam indkøbt hos Thomas Christensen. Samme dags aften gik han sammen med en søn, der tjener i Bindeballe, til Vejle for at betale restgælden til Mikkel Nielsen. Det var bestemmelsen, at han skulle følges med sønnen til Bindeballe. Om han var i Bindeballe om natten, vidste hun ikke.

Hun bliver spurgt om forskellige ting vedrørende økonomien. Hun svarede undvigende og sagde, at hun vidste, at han ikke havde penge med hjem fra Vejle, og at de ingen indtægter havde haft i mellemliggende tid.

Følgelig blev hun så spurgt, hvad hun mente om barnets forklaring, at hendes mand havde vist hende en pung med 30 rigsbankdaler i, efter han var kommet hjem, og hun blev også spurgt, hvorfor det var pålagt børnene ikke at vide noget, hvis de blev spurgt.

Hun forklarede så, at han ikke havde lånt penge hos sønnen i Vindelev. Hun vidste, at han havde betalt 21 rigsbankdaler til Mikkel og havde fået henstand med resten i 8 dage. Derfor vidste hun, at manden ikke havde penge med hjem fra Vejle.

På forespørgsel desangående, svarer hun på det bestemteste ikke at vide

noget om, at hendes mand havde ombragt Mikkel Nielsen. Men hun havde da hørt rygten derom og vidste da også, at han var arresteret for mistanke derom.

Hun havde ikke fortalt børnene, hvorfor faderen blev borte. Men hun havde forklaret dem, at det ikke blev lige med det første, han kom hjem igen. Hun meddelte, at hun i given situation ikke vidste, hvor ejendommens papirer var.

Mor og børn overværer forhør af faderen

Derefter fremførtes arresterede Niels Iversen, og han blev foreholdt hustruens forklaring og blev forklaret, at den flere steder var i strid med hans forklaringer.

Det kunne han kun bortforklare derhen, at det hele jo var helt galt for dem, men han benægtede på det bestemteste noget som helst kendskab til mordet på Mikkel Nielsen.

Han var ikke blevet pålagt at drage omsorg for Mikkel Nielsen, og han vidste, at hans hustru intet havde imod, at han havde sviret sammen med Mikkel i Vejle.

Arrestanten fratrådte, og sigtelsen opretholdtes, og så blev der igen foretaget en række vidneudsagn fra naboer og andre, der gik på penge, penge og atter penge. Der er ikke en eneste form for hverken menneskelighed eller medmenneskelighed til stede. Der foreligger ikke det mindste om, hvor den tiårige pige og den syvårige dreng er. Det er som so, lam, grise, tøv, hø, pløjning og elendige småpenge er alt afgørende i Almstok-området, og om retssystemet har overholdt regler om børneafhøringer, ved jeg ikke. Vi må huske på, at det er længe før retsplejeloven af 1919. Selvfølgelig er det klart, at det drejer sig om at få tilståelse frem, for så kan folkeforlystelsen: dødsdom og offentlig henrettelse komme ind i billedet, og den var jo nok værd at tage til Ravnning for at overvære, hvor afstraffelsen i så fald ville ske fyldest, og det var jo nok vandreturen fra Almstok og til Ravnning værd.

Lige så vigtigt var det for Niels Iversen ikke at tilstå, for så ville største straf være fængsel på livstid og ikke henrettelse. Om han var klar over det, fremgår ikke af forhørsprotokollen.

Forhøret afsluttet til genoptagelse 8. august.

Atter barneforhør i politiretten - 8. august 1872

Denne dag optoges så igen forhør - og igen i retsprotokollen benævnt for at klarlægge Mikkel Niensens døds måde.

Afhørte vidne var atter et barn. Der er noget uhyggeligt i disse børneforhør, denne gang en 11-årig pige, men samtidig noget befriende i dem. Man er fri for pengesnak. Ved samtlige voksenforhør kommer der, bare munden lukkes op til forklaring, penge og økonomi ind i vidneudsagnene. Måske er det min personlige livsholdning, der er noget galt med, ved ikke at kunne acceptere penge på anden måde end for simpel ting i spillet mellem liv og død. Men det er der så ikke noget at gøre ved. Sådan er det vel fortsat. Penge er en »grimme ting«.

Den afhørte er 11-årige Inger Kirstine Andersen. Dog er hendes fader mødt sammen med hende.

Hun forklarer, at hun en dag i middagsstunden mellem kl. 11 og 12 kom gående fra Raving, hvor hun havde hentet mælk. Da hun var ud for Boesens gård (Lundskov) mødte hun to mænd, en yngre og en ældre. Hun sagde goddag til dem, men de sagde ikke noget. Hun lagde mærke til, at den ældste havde meget gamle træsko på og var i blå vadmelstøj, og han havde kasket på. Den yngre var iført blå frakke, rødstrubede bukser og flad kasket. Hans træsko havde læderbelægning.

Arrestanten blev nu fremført iført de klæder, han havde på den 25. juni. Pigen kan nu erklære, at han er den yngre mand af de to nævnte personer.

Arrestanten erklærer, at han nævnte dag slet ikke havde været på den vej.

Arrestanten blev nu overgivet til stadig bevogtning, og han blev examineret for at få tilståelse frem - og nu absolut sigtet med sikkerhed i, at han havde begået forbrydelsen og ganske kort tid efter mødet med pigen.

Forhøret udsat. - Retten hævet.

Forhøret genoptaget samme dag, 8. august 1872

Arresteredes hustru arrestantinden forespurgtes nu, om fremviste træsko havde tilhørt Mikkel Nielsen. De var fundet på hans lig. Der er ikke mere

at forespørge. Hun blev så sigtet som medvidende og for brandstiftelse og blev arresteret.

Den afhørte pige spurgtes så, om hun kunne genkende træskoene. Det var den gamle mands træsko.

Hun så derefter arresterede i øjnene, mens hun personlig forklarede, hvad hun havde set.

Konen, der var besøgt ganske kort forinden, forespurgtes nu, om hun kendte de to mænd personligt som Mikkel Nielsen og Niels Iversen fra Almstok. Hun svarede, at den yngre, da han *forlod hende*, havde sagt til den ældre: »Kom nu«, hvorefter begge fulgtes ad mod Ravnning.

Niels Iversen forklarede, at han slet ikke var gået med den vej. Han førtes derefter til arresten med påmindelse om, at der ventedes en tilståelse.

Herefter køres sagen igen over i økonomi. Disse sider lader vi ligge.

Kreditorer lægger ind med krav og atter krav. Der er kun Christen Madsen af Nebel i Vorbasse sogn, der er af den formening, at i denne alvorlige sag er penge kun en ringe ting. De andre opfører sig som ravne i en hønsesgård eller som gribbe over et forventet årsel. De opfører sig såmænd derhen, at de godt kunne tage de to mindreårige i pant.

Fy for!

Mikkels »ben« og hoved i retssalen

Politibetjent Jensen i Bredsten var til stede i retssalen. Han havde med sig nogle ben af afdøde Mikkel Nielsen fra Almstok. Desforuden havde han medbragt Mikkel Nielsens hoved i en krukke.

Arrestanten og sigtede fremførtes og blev spurgt, om han kunne genkende hovedet af den afdøde.

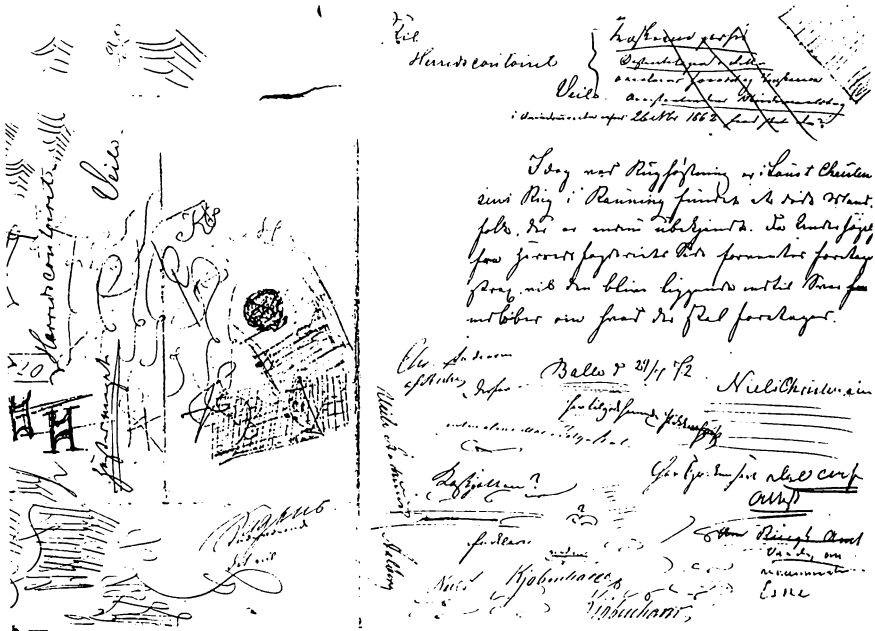
Han måtte i ed lægge hånd på hovedet og erklærede, at han ingen lod eller del havde i hans død. Han kunne ej heller forklare noget om de på hovedet værende læsioner.

Arrestanten førtes ud.

Det bemærkedes af dommeren, at Niels Iversen var fuldstændig rolig, selv om han i ed lagde hånd på afdødes hoved.

Derefter forsynedes de af læge Andersen medbragte bestanddele med rettens segl og bortsattes. - Forhøret udsat.

Det må have været kedeligt at være retsvidne

Tydeligt er det, at retsvidnerne har siddet og kedet sig halvt fordærvet under de lange og trange retsmøder, hvad tegningerne på dette dokument bærer tydeligt præg af.

Tegningerne er dog lavet på et så væsentligt dokument som anmeldelsen fra sognefogeden til herredskontoret angående fundet på Ravnning mark.

Rundt omkring på papiret står alligevel ting og navne, der er sagen vedkommende.

Altså er sagen fundet uvæsentlig i forhold til sigtelse nu både mod Niels Iversen som sigtet for mord med hustruen som medvider, og hustruen Christense Pedersen sigtet for påsat gårdbrand med manden som medvider.

Begge er arresterede hver for sig og nu absolut bevogtede - også mod uheldige gøremål på egen person, for så ville intet nogen sinde blive opklaret.

Man kan jo ikke spørge Mikkel Nielsen, som ville have kunnet forklare alt. Derfor skærpes bevogtning til alle døgnets timer og i celle.

Lægen vil ikke have Mikkel i huset

Vi skal nu helt hen til 29. august efter varetægt i 20 dage af begge arresterede.

Der er kommet en erklæring fra læge Andersen i Bredsten, at han ikke mere vil huse de jordiske rester af Mikkel Nielsen, *og ved I hvad? Det kan man da godt forstå.*

Dommeren fremlagde 29/8-1872 - på månedsdagen for fundet på Ravning mark - erklæring fra læge Andersen i Bredsten. Distriktslæge, kancelliråd Hoffmeier var fremmødt og blev overdraget de jordiske rester af Mikkel Nielsen i Almstok, nemlig nogle ben og hans hoved, og han erklærede, at de herefter og kun i hans overværelse kunne udlånes til retten.

Lægens hus

Absolut tiltale for mord - 31. august 1872

Dommeren bemærkede, at da arrestanten den 24. juni var gået fra Vejle sammen med Mikkil Nielsen, at alt nu var klarlagt fra Vejle og til skoven ved Boesens gård, ganske nær mordstedet - kun et stenkast borte.

Der var ikke helt samstemmende forklaringer omkring en træsko og en kasket. Men flere undersøgelser desangående fandtes uvæsentlige.

Niels Iversen fremførtes og blev tiltalt derhen, at han måtte være gerningsmanden.

Han blev spurgt direkte, om han kunne lade sig erklære skyldig i forbrydelsen.

Han benægtede, at han den 25. juni var med Mikkil Nielsen så langt som til Ravning mark.

Han meddelte, at han ikke havde begået forbrydelsen, og samtidig sagde han, at yderligere forhør i pengesager var nytteløse.

Han havde med sin underskrift fraskrevet sig det hele, og han mente ikke mere at have »lod eller del« deri.

Forhøret udsat.

Niels Iversen og Christense vil ikke mere

Nyt retsmøde fremdeles samme eftermiddag.

Distriktslægen var tilkaldt. Begge arresterede fremførtes: Niels Iversen 53 år og hustru Christense Pedersen 50 år, begge prægede af træthed. Han ville ikke huske mere, og hun kunne ikke. Sidste ville lægen dog klargøre rigtigheden eller urigtigheden af.

Distriktslægen kan ikke helt se bort fra, at der kan være tale om slag med uagtsomt manddrab til følge.

Han forklarede, at de 3 læsionssteder i afdødes hoved ikke umiddelbart passede til nogen af de 4 træsko - altså Mikkil Nielsens og Niels Iversens. Men efter at et beslag af senere dato var aftaget Niels Iversens træsko, så passede sømhuller fra udtrukne søm på hans venstre træskohæl nøjagtigt. Det var tydeligt, at der kun var tale om et slag, og i uheldigste fald kan nakken være knækket, hvad må være tilfældet, da afdødes hoved faldt fra kroppen allerede findedagen.

Almindelig kvælning lukker luftvejene, hvorimod strangulering med nedfald i snor knækker nakkchvirvlen, og herom kan der ingen tale være

også forklaret derhen, at en forbyrder langt ville foretrække skov som gemmested for frem for åben mark. Strangulering ved hængning og nedfald ville være foregået i skov, og liget er ikke flyttet, efter at døden er indtrådt, *og skoven var jo kun 50 m. fra mordstedet.*

Distriktslægen var tilbøjelig til at ville tage forsætligheden ud af tiltalen.

Niels Iversen erindrede intet om Mikkell Nielsens døds måde, og han førtes ud.

Derefter fremstilledes arrestantens hustru, også arresterede Christense Pedersen. Hun var løs og uden bånd.

Overfor distriktslægen var hun yderst villig til at fortælle. Men der var også menneskelighed til stede. Han brugte det, der i det senere og langt mere moderne retsvæsen kaldes: »Enhver tvivl skal komme anklagede til gode«, og distriktslægen kunne få svar på alt i modsætning til dommeren, der brugte alt, hvad de sagde, imod dem.

Hun forklarede, at hun var født i Højen i 1823, datoen huskede hun ikke. Hendes far hed Peder Jørgensen, og hendes mor hed Elisabeth eller Ane Elisabeth. Kort efter hendes fødsel, flyttede de til Bredsten, og hun konfirmeredes i Bredsten kirke 1837. Derefter fik hun plads i Kjærboilling, hvor hun var et år. Derefter tjente hun i Sælde, hvor hun var i 4 år, derpå til Kølholt, hvor hun var et halvt år. Derefter havde hun en god plads i Fårup i 3 år, så 1 år på Haraldskjær og et halvt år i Hover, da blev hun gift med Niels. Hun nævnte, at hun aldrig før havde været straffet, hvilket dommeren attesterede og ville skride til forhør.

Distriktslægen forlangte udsættelse.

Forhøret udsat. Retten hævet.

Anmelderen nu vidne

5. september 1872. Forhør til oplysning om Mikkell Nielsens døds måde.

I retten fremstod Mikkell Nielsens søn, Laust Mikkelsen af Givskud Mark og erklærede, at han, uagtet han har anmodet derom, ikke har nogen bevisførelse for, at Niels Iversen har forøvet mordet på afhørtes fader, men han har bemærket, at han kort før arrestationen har sagt til flere, nemlig til Anders Nielsen og hustru Johanne Marie i Almstok, at arrestantens hustru var noget sindsforvirret. Forhøret afbrudt.

Derefter fremstod Niels Iversen, løs og uden bånd. Han blev foreholdt denne forklaring, som han erkendte for rigtig, idet han erklærede, at hans kone »ikke er ganske rigtig i hovedet«.

Forhør afbrudt. Arrestanten ført ud.

Derefter sagde Laust Mikkelsen, at det i den egn, hvor de bor, er almindelig mening, at Christense er sindssvag. Afhørte tilføjer, at arrestantens hustru har sagt til arrestanten i overværelse af Anders Nielsen og hustru, om han ikke var bange for, at Mikkel Nielsens sønner skulle hævne sig?

Arrestanten fremførtes igen, fortsat løs og uden bånd. Han erklærede, at sidste udtalelse var usandhed. Forhøret udsat.

Det var en lidt tynd kop te at holde retsmøde for.

Distriktslægens gavnlige indvirkning for sagen.

Nu er det de voksne børn, der afhøres

Retsmøde igen samme dag.

Dommerem fremlagde skrivelse fra physicus Black - ikke nedskrevet. *Men klart er det - også i selve fremgangsmåden under forhørene på det sidste, at distriktslægen har været på spil og havde haft haft fat i den medmenneskelige ende omkring det arresterede ægtepar.*

En gammel gård i Bindeballe.

Afhørt blev nu deres søn Peder Nielsen, 25 år gl.

Peder Nielsen, tjenestekarl af Bindeballe og bemærket fuldvoksen søn. Han erklærer under sandheds ed, at han er søn af arrestanten Niels Iversen og tjener i Bindeballe. Han var hjemme hos sine forældre søndagen den 30. juni og fulgtes med sin fader i mørkningen fra hjemmet til Bindeballe, idet faderen ville til Vejle for at skulle betale nogle penge til Mikkell Nielsens sagfører eller på herredskontoret. Undervejs talte de om, hvor Mikkell kunne være blevet af, og afhørte spurgte faderen, om han intet vidste derom, men faderen sagde, at han sidst var sammen med Mikkell i Vejle.

Han fortalte, at han var gået til Bjerlev, hvor han havde fået de penge, han havde at betale med nu. Om denne forklaring er rigtig, kunne sønnen ikke vide.

I Bindeballe skiltes de. Kl. var henved 9, og faderen fortsatte mod Vejle. De havde også talt om de forrykte omstændigheder derhjemme.

På given foranledning forklarede afhørte, at faderen aldrig længe ad gangen havde penge, og havde han penge, så betalte han - også næsten før de var kommet i pungen.

Afhørte aftrådte. Forhøret udsat.

Ændring i retsbevidstheden på vej

Ændringen i forhørsformen. Der er kommet en anden dommer på, og vidnerne er også andre.

M.h.t. retssager i forrige århundrede: Helt til 1919 var det dommeren alene, der ledede undersøgelsen og fandt det bevismateriale frem, der skulle bruges.

I forrige dommersæde i denne sag var det ofte børns udtalelser, der lagdes an på. Bemærk: først nu er den ældste søn afhørt. De mindreårige er forlængst afhørte.

Det var distriktslægen, der greb ind, lige før Niels Iversen ville bryde sammen. Det var distriktslægen, der igen fik hans hustru Christense til at tale. Måske om denne sag uvedkommende ting. Men dog vist nok ikke.

Dommer Stephensen har i alle tilfælde ført et par pæne vidneafhøringer, og det var ellers først ved gennemførelsen af retsplejeloven, at dommeren ikke mere var eneste myndighed.

Skal sagen da ikke opklares? Jo, selvfølgelig skal den det, og der skal nok blive strafudmåling. Vær sikker på det.

Hvem har sagt hvad?

Der er igen retssag ved Nørvang-Tørrild herreders politiret angående Mikkel Niensens døds måde på Ravning mark den 25. juni dette år:

Sognefoged P. Jensen af Bindeballe forklarede, at Mogens Christensens hustru har meddelt, at hendes mand har sagt hende, at Niels Iversen forlod Mikkel Nielsen, da de fulgtes ad fra Vejle - ved Skibet den 24. eller 25. juni, og at Mikkel Nielsen ville gå ad Jennum til og derfra igen til Vejle, skønt arrestanten der vidste, hvad han ville. På anledning forklarer afhørte sognefoged, at så vidt ham bekendt, var arrestantens hustru ikke inde i arrestantens pengesager og har kun en gang betalt afgifter, som afhørte afkrævede hendes mand. Forhøret afsluttet.

Næste afhørte var Mogens Christensens hustru Ane, som forklarede, at hun ikke havde udtalt sig således til sognefogeden. Hendes mand har aldrig sagt til hende, at Mikkel Nielsen gik fra Skibet ad Jennum til.

Derefter forklarede Mogens Christensen fra Plougslund, at arrestanten ikke har udtalt til ham, at han forlod Mikkel Nielsen ved Skibet og gik ad Jennum til, og at han således heller ikke kunne fortælle det til sin hustru.

Mogens Christensens hustru erklærede derefter, at når sognefoged P. Jensen har forklaret, at hun har gjort den af ham anførte anmeldelse, da er dette hende aldeles ubevidst, men hun må tilføje, at hun ikke kunne sige det, da hendes mand ikke har gjort hende en sådan meddelelse.

Ja, retten bestemmer jo ikke forklaringerne forud, og den kender ved indkaldelse heller ikke til, om der er bid, og hvornår det er tilfældet.

Ved en evt. filmoptagelse eller i en mediefremstilling, som selvfølgelig ikke kendtes dengang, ja, så ville dette være klippet fra som værdiløst pjat og lidt bysladder, der alligevel måtte en tur over retten. Dokumentet er nøje fulgt, da der hverken er hoved, hale eller værdi i forklaringerne.

En sværvægter i herredets retshistorie

En ny retssag - ganske kort og nok samme dag. Der er ikke dato på, og så må der gøres sammenligninger i sidetal, og endelig er der også mange andre sager ind imellem.

Men sagen om Mikkel Niensens døds måde er jo en af sværvægterne i Nørvang-Tørrild herreders retshistorie i den tid.

Dommeren - igen Glahn - bemærkede, at efter hvad han havde bragt i erfaring, skal en pottemagersvend ved navn Vilhelm Andersen af Vejle,

der er forsørgelsesberettiget i Skibet sogn, have fulgt med Niels Iversen og Mikkell Nielsen ud af Vejle. Da denne pottemagersvend nok kan give oplysning om den samtale, der ved den lejlig har fundet sted mellem arrestanten og Mikkell Nielsen, må han findes. Men hans opholdssted kendes ikke, og han må derfor efterlyses i politietferretningen.

Politiretten hævet.

Yderligere en søn bliver nu afhørt

Efter tilsigelse mødte i retten Niels Iversens søn Iver Nielsen - 22 år.

Han formanens til at tale sandheden og blev belært om at tale under edsansvar.

Han blev spurgt om alder og svarede 22 år. Han besvarede, at han var søn af Niels Iversen og Christense Pedersen. Han tjener hos gårdmand Frandsen i Vindelev, hvor han har været fra 1. nov. 1871.

I april måned, dagen kan han ikke huske, har hans fader to gange nævnt for ham, at han manglede penge, og begge gange havde han lånt sin fader penge. Begge gange ønskede han flere, men han kunne ikke udrede flere.

Faderen var i frygtelig forlegenhed og sagde, at han skulle have ordnet papirerne på ejendommen.

Sønnen er helt sikker på, at han ikke havde penge liggende så længe som til 24.-27. juni, da han var i stadig forlegenhed og helt sikkert gerne ville betale, hvis han kunne.

Den 24. juni om morgenen kom faderen igen til ham i hans tjeneste og bad om at låne 14 rigsbankdaler, da han samme dag skulle bruge dem i Vejle til at betale skyld til aftægtsmanden. Men afhørte kunne ikke skaffe pengene og havde heller ikke lyst at blive ved, da han var klar over, at det gik stærkt tilbage for faderen. Han fandt slet ingen udsigt til at få sine penge igen.

Som følge deraf havde hans far ikke penge nok til at klare skylden, men han forlod gården kl. halv 9 om formiddagen. Faderen udtalte sig ikke om, hvor mange penge, han havde med sig, men kun, at han manglede 14 rigsbankdaler for at kunne betale til aftægtsmanden.

Arrestanten blev fremstillet fri for bånd og tvang. Han blev gjort bekendt med sønnens forklaring, som han erkendte rigtig. Han udtalte, at han ad to gange havde lånt 11 rigsbankdaler af ham.

Han blive under forhøret igen spurgt om, hvilket kendskab han havde til

Mikkel Niensens død, hvortil han bemærkede, at han var uden kendskab og aldeles uskyldig.

Dommøren forespurgte, hvem de to personer, han og Mikkel Nielsen var sammen med, var. Det kunne han ikke vide, var svaret, og han blev overgivet til fuldstændig bevogtning.

Politiretten hævet.

Denne gang var det Stephensen, der afhørte.

Folkesnak – »snik - snak«

Atter fremføres Mogens Christensen af Plougslund som vidne.

Det er ejendommeligt, at hver gang han afhøres, så går det hele på folkesnak. Men den er i nøjagtig overensstemmelse med, hvad retten gennemarbejdede i dagene lige efter arrestationen.

Han bringer faktisk tilbage til retten, hvad der over vidner og andre er kommet ud i nabolaget. Plougslundgård ligger ikke langt fra Almstok. Niels Iversens gård og Mogens Christensens gård ligger dog på hver sin side af vejen fra Billund til Kolding.

Hvem er da denne Mogens Christensen og hans hustru Ane Christensen? De var på tidspunktet her ganske unge folk. Viet i Grene kirke 30. juni 1866. Hun var født i Elkjær, Grene sogn 14. april 1848 og døde i Dalldover i Randbøl sogn 18. marts 1933. Han, Mogens Christensen, var født i Plougslundgård 30. januar 1843 og døde i Dalldover, Randbøl sogn 20. oktober 1924. De er begravet på Randbøl kirkegård, som også Mikkel Nielsen blev det.

I øvrigt må det stærkt bemærkes, at de intet har med Mikkel Niensens død at gøre. Men de bliver altså flere gange brugt som vidner.

Mogens Christensen forklarede: Nogle dage før den 29. juli, da afdøde Mikkel Nielsen blev fundet i en rugmark på Ravning mark, kørte afhørte med arrestanten til Vejle, og da Mogens Christensen begyndte at snakke om Mikkel Niensens forsvinden, og han havde arrestanten som han kørte for, mistænkt for at have slået ham ihjel, så benægtede Niels Iversen dette. *Nu vil nok mange da tænke, hvordan han da turde køre for en, han formodede var morder.*

Se Mogens Christensen var jo en stærk ung mand på 29 år, og Niels Iversen var 53 år, så der har nok ikke været alverden at være bange for.

Niels Iversen fortalte da, at han og Mikkel havde fulgtes ad til Ruhe, hvor de havde ligget om natten, hvorefter de fulgtes til kobberfabrikken, hvorfra Niels Iversen gik til Almstok og Mikkel Nielsen gik tilbage til Vejle, hvor han ville hente en kasket.

Niels Iversen var fremført løs og uden bånd. Han erkendte efter oplæsningen af Mogens Christensens forklaring alt for rigtigt.

Derefter fremstod Chr. Nielsen fra Vandel. Han forklarede, at han nogle dage efter Mikkel Nielsens forsvinden havde solgt nyt træskobeslag til Niels Iversen.

Også dette kunne arrestanten erklære for rigtigt, hvorefter han førtes ud.

Tilståelse ønskes her og nu

Forhør uden andre afhørte.

Niels Iversen blev forelagt at tilstå mordet på Mikkel Nielsen.

Han nægtede at have noget som helst kendskab til Mikkel Nielsens forsvinden, død og dødssted.

Forhøret udsat - politiretten hævet.

Den 26. september 1872 var Niels Iversens søn Peder Nielsen ankommet til politiretten, og man skulle finde frem til den rigtige af de to forklaringer, der af begge tidligere var gjort for 5 uger siden.

Arrestanten blev løs og uden bånd fremstillet og fik igen oplæst sønnens forklaring.

Han erkender, at den er rigtig, kun, at han benægter, at han ved den omspurgte lejlighed har søgt til sin søn, for han gik til Bjerlev. Ligeledes benægter han, at han har sagt til sønnen, at han skiltes fra Mikkel Nielsen i Vejle.

Peder Nielsen siger, at hans forklaring er rigtig fra ende til anden. Han fastholdt forklaringen, alt imens han var konfronteret med faderen.

Politiretten hævet.

Glahn var afhørende dommer.

Pottemagersvenden er fundet

12/10-1872: Sagen vedrørende Mikkel Nielsens døds måde:

Dommeren bemærkede, at den efterlyste pottemagersvend, der var en af de to personer, som den 24. juni mellem Vejle og Skibet var sammen

med Niels Iversen, og da de stod omkring Mikkel Nielsen, der lå på vejen i beruset tilstand, er fundet og har ophold i Nykøbing, Falster.

Derefter fremførtes Niels Iversen, og han berigtigede det oplæste.

Han blev derfor spurgt, om han kunne tilstå mordet på Mikkel Nielsen den 25. juni ved middagstid.

Han havde fortsat intet kendskab til Mikkel Nielsens døds måde. Han havde i alle tilfælde ikke slået ham ihjel. Han ville overhovedet aldrig kunne finde på at slå nogen og slet ikke føre dræbende slag og slet ikke med en træsko.

Forhøret udsat.

Arrestanten førtes ud.

Oplæsning af alle bilag, der under sagens forløb er tilsendt retten.

Arrestanten Niels Iversen og arrestantinden, hans hustru, overværede oplæsningen, som de virkede aldeles ligegyldige overfor.

Der er bunker af sider, en frygtelig omgang for det stakkels ægtepar, men oplæsningen er påkrævet efter loven. De skal jo vide, hvad de dømmes for.

Angående branden på Niels Iversen (Bagers) gård i Almstok 16. juni 1871

Der findes da retsdokumenter sideløbende med mordsagen og efter arrestationen af hustruen, men jeg har for at undgå uvæsentligheder, når beretningen omhandler mordet, undladt disse sideløbende retssager.

Men dette dokument er vigtigt i familie-sammenhæng, men sagens akter kan ikke medbringes. Bogens tittel er jo »Mikkel Almstok mordet i Ravning« og ikke »Gårdbrand i Almstok«.

Dom i sagen mod Christense Pedersen 15. december 1872:

Ind under jul for 117 år siden -

Tilståelsessag af 13. oktober 1972 - nu på dømt

»Som herredsfogedriet for Nørvang-Tørrild herreders ret er det gjort bekendt, så er der af kommissionsdommeren og politiassessor Knudsen meddelt, at mordsigtede Niels Iversen (Bagers) kone af St. Almstok har

aflagt tilståelse om, at hun med sin mands vidende har påsat den ild, som den 16. juni 1871 lagde deres gård i aske, og i hvilken anledning Den alm. Brandforsikring for Landbygninger har måttet udrede 655 rbd. og betalt 5 rbd. i omkostninger for en den 19. juni 1871 foretaget vurdering.« *Nøjagtig og knudret citat.*

Da den ovennævnte tilståelse foreligger, kan altså Brandforsikringen tilkomme tilbagebetaling af den udrede erstatning med omkostninger i alt 660 rigsbankdaler.

Derfor agter Brandforsikringen nu at anlægge privat søgsmål for at få de 500 rigsbankdaler, der var overskuddet ved 3. auktion i forrige måned, og som tilfaldt Niels Iversen, overladt til forsikringen som erstatning.

»Så skal jeg herved på brandforsikringens vegne tillade mig at anmode Kongens Foged i Nørvang-Tørrild herreder om at foretage arrest i det førnævnte overskud, såfremt Niels Iversen Bager ikke på fogeds anledning ser sig i stand til kontant at udrede brandforsikringens tilgodehavende med renter og omkostninger ved fogedforretningens afholdelse m.m. *Sikke noget vrøvl. Selvfølgelig kan de ikke kontant udredes af et fængslet ægtepar.*

Det bemærkes, at jeg som kommissionsdommer har nedlagt påstand om sidstnævnte erstatnings udredelse til brandforsikringen.

Jeg forbeholder mig disse omkostninger at fremlægge de fornødne bevisliggørelser for brandforsikringens fordring m.m.«

Vejle den 15. dec. 1872

Helms

Man må spørge: Hvad med børnene? De to mindste var 10 og 7 år. Far og mor i fængsel - tvangsauktion. Blev der gjort noget for dem? Næppe - i »de gode gamle dage«.

Deres mor Christense Pedersen får oplæst dommen

- - - 2 års forbedringshus - - -

Var det ikke at fratage børnene alt??

Ægteparret har givet op

Enhver interesse for sagen synes ikke mere at være tilstede.

De benyttede sig ikke en eneste gang af deres ret til at anråbe urigtighed.

Det er et spørgsmål, om de overhovedet hørte efter.

Derefter blev Niels Iversen spurgt, om han havde dræbt Mikkell Nielsen.

Han havde ikke begået mordet, var svaret.

Christense Pedersen blev spurgt, om hun havde noget kendskab til, at hendes mand havde begået mordet.

Hun kunne ingen oplysninger give, og hun var jo også dømt for, hvad hun havde gjort 16. juni 1871 - nemlig påsat branden.

Nu er familien altså knust. Hun er dømt til 2 års forbedringshus og skal føres ud til afsoning.

Hans dom er vel også ved at kunne øjnes. Men mon der ikke skal en tilståelse til for at give den hårdeste dom, som der endnu i 1872 var lovhjæmmel for.

Jeg ved det ikke. Vi får se.

-- Det må ikke ske. Hver gang, det er sket, er der sat en skamplet i dansk retshistorie. Vi var vel også blandt de første lande i verden, der ophævede dødsdommen som mulighed i strafudmålingen.

Ved næste retsmøde i midten af december måned mod Niels Iversen (Bager) oplæses et par kundgørelser, der totalt afslutter alle muligheder, hvis man forestiller sig, at Niels Iversen (Bager) alligevel ikke var morderen, og at moderen igen kom hjem om et par år.

Han har jo ikke tilstået.

Blot forstår man ikke, det kan gå så hurtigt.

Ved folketællingen 1. februar 1870 er familien fortsat boende i Riis i Givskud sogn, og denne ejendoms tingbogsblad viser ingen dårlige ting.

Efter denne tid kommer de til Almstok, og allerede 16 måneder efter brænder Christense med mandens vidende gården af. De får den genopbygget. Men økonomien braser i alle tilfælde sammen under dem inden april 1872. De må ved flytningen have overtaget helt umulige forpligtelser, hvis første prioritet var Mikkell Nielsens aftægt og særlig da han flytter fra gården og derefter skal have ydelsen udbetalt i penge.

Brandforsikringen vil have de sidste stumper

Kundgørelsen: (nøjagtig udskrift)

»Aar 1872 den 13 december blev fogedretten sat på rådhuset i Vejle, og i overauditør Glahns forfald betjent af fuldmægtig Stephensen med vidnerne politibetjent Jensen af Jelling og dannebrogsmænd Christensen for efter begæring af branddirektør Helms i Vejle at afholde foged-forretning hos arrestanten Niels Iversen (Bager) af Almstok.

Branddirektør Helms møder for centralbestyrelsen for Den alm. Brandforsikring for Landbygninger. Rekvisition blev forelagt.

Fogeden bemærkede, at arrestanten Niels Iversen (Bager) efter tilladelse af vedkommende dommer var fremstillet for fogedretten fri for bånd og tvang.

Rekvirenten var mødt og fremlagde en skrivelse fra kriminalretsassessor Knudsen, hvori han meddeler, at Niels Iversen Bagers hustru har afgivet

Gården der ifølge Billund kommunes matrikelregister er indbefattet 5a.

bekendelse om, at hun efter forudgående opfordring af og dommerskrift mod arrestanten har forsættelig påsat den ild, hvorved deres gård 16 juni forrige år nedbrændte, og som følge af hvilken der udbetales af Landbygningsbrandforsikringen i branderstatning 655 rigsbankdaler.

Tillige blev forelagt auktionsprotokol, hvorefter Niels Iversen Bagers ejendom i Almstok, matr. nr. 5a og under den 2. i denne måned er solgt ved offentlig auktion for 1050 rigsbankdaler, og endelig blev fremlagt en pantebogsattest, der bekræfter, at ejendommen er behæftet med 600 rigsbankdaler, der med tillæg af renter m.m. sandsynlig vil udgøre 650 rigsbankdaler.

Der er derefter et overskud, som køberen af gården grosserer Grøn har at udrede til Niels Iversen Bager, og i dette beløb eller en så stor del, som kan tilkomme Niels Iversen, begærede branddirektøren arrest foretaget til sikkerhed for brandforsikringens tilgodehavende, der udgør 660 rigsbankdaler foruden omkostninger til forretningen.«

Niels Iversen blev derefter opfordret til at betale »overskridende« beløb til brandforsikringen.

Fordringen bliver ialt 672 rigsbankdaler.

Niels Iversen Bager erklærede, at han hverken kunne betale det hele eller det halve.

Derefter blev der lagt beslag på, hvad der kunne blive.

Dokumentet oplæstes for Niels Iversen Bager, der blev betydet dets følger.

Men mon ikke disse kom i småtingsafdelingen, da han nu vidste, at der den 13/1-1873 skulle falde dom i sagen omkring Mikkel Nielsens død.

Arrestanten førtes til arresten for 30 dage.

Der går kun 4 dage, så bad Niels Iversen om nyt retsmøde. Ingen skyldig kan klare 30 dage i streng isolation oven i købet med juleaften i tidsrummet.

Mordtilståelse 17. december 1972

Tilståelse af Niels Iversen (Bager) af St. Almstok, at han har begået mordet på Mikkel Nielsen (Almstok) på Ravning mark ved middagstid den 25. juni 1872.

Gentagelse af tilståelsen foreligger 3. januar 1873, og Mikkel Nielsen kan begraves.

Sagens afslutning og forklaring af Mikkel Nielsens døds måde:

Denne skal til for evt. at finde formildende eller forstærkende omstændigheder i strafudmålingen.

Der er kun to muligheder:

- 1) Straf på livet (halshugning)
- 2) Strafarbejde på livstid (fængsel)

Det må have stået klart for Niels Iversen, at han ikke har kunnet klare frisag i mordet på Mikkel Nilesen. Men distriktslægen må senere konstatere, at læsionerne i hovedet nok ikke har kunnet medføre døden.

Imidlertid havde lægen konstateret, at tungebenet var brækket, og han kunne derefter godtage Niels Iversens forklaring - altså tilståelse om den måde, han havde sammensvøbt halstørklædet på og kvalt ham.

Der skrives, at først da arrestanten havde givet Mikkel Nielsen det sidste »stød« troede han ham død. (*Stød = slag*).

Det er også forklaret således: Niels Iversen greb den uforberedte Mikkel Nielsen med højre hånd. Fik halstørklædet om hans hals og strammede det stærkt sammen. Gav ham et stærkt stød op under underkæben, og Mikkel gik baglæns omkuld. (Slaget med træskoer nævnes ikke her).

Desuden er der en tiltale for ulovlig omgang med hittegods for 4-5 år siden. Vel nok en bagatel i dette forhold.

Der er forklaring om, hvordan branden var påsat af arrestantens hustru, hvorefter der ikke var bolig for Mikkel Nielsen, men han var jo flyttet til svigersønnen Anders Nielsen forinden.

Der er også forklaret, at de først kom til Almstok i Randbøl sogn fra Riis mark i Givskud sogn i foråret 1870.

Foruden Mikkel Nielsen havde familien også Mikkel Nielsens gamle moder boende det første år til foråret 1871, da hun døde.

Efter denne tid er det så, hele grundlaget falder sammen for familien - ustandselig pengenhød - lån så her - lån så der o.s.v.

Ildspåsettelsen 16. juni 1871. Fogedforretning 4. juni 1872.

Og så turen til Vejle for at betale Mikkels aftægt 24. juni 1872 - overnatningen i Ruhe natten mellem 24. og 25. juni og den frygtelige udåd ved middagstid den 25. juni - anmeldelsen fra sønnen på Givskud mark, at faderen er savnet og har været det en måned den 25. juli 1872, og så endelig fundet af Mikkel den 29. juli på Ravning mark.

Hvilke lidelser har familien og de berørte familier, såvel offerets som gerningsmandens, da ikke været igennem.
 Men nu er det først og fremmest de 6 børn fra 7 til 25 skal til at lide, og de har sikkert gjort det resten af deres liv.

Anetalske, men kun til og med færdet led	P. Chr. Christensen, f. 1738 Skovby Rønsted, Randbøl sogn. Død den 9/1. 1801 - 62 år	Helene Nielsen, f. 1748 1748. Dindbo 3 1/2 Rønsted, Randbøl sogn. 24/10. 1816 - 68 år	Kjetil Johansen Kille, f. 1737 Tyskland. Gm. Rønsted, Randbøl sogn. Død den 13/3. 86 år	Karsten Krogensdatter, f. 1748 Kolding sogn. 70 år. G. led bygminder 24/1. 1837 - 89 år	Knud Krogens, f. 1754 Gm. Vandel, Randbøl sogn. Død den 29/1. 1855 - 80 år	Johanne Erikssdatter, f. 1756 Død Vandel, Randbøl sogn. 23/10. 1823 - 73 år	Johanne Jacob Peltensdatter, f. 1750 Tyskland. Gm. Randbøl sogn. Død den 20/1. 1816 - 89 år Karsten Christensen, f. 1757 Død Randbøl sogn. 24/1. 1833 - 75 år
	Anetals e, men kun til og med færdet led.	Niels Chr. Christensen, f. 2 1/2. 1783 Rønsted, Randbøl sogn. Gm. sm. st. Død den 26/1. 1852 - 69 år. Begr. Randbøl kirke.	Johanne Kikkelsdatter, f. 2 1/2. 1788 Guldby sogn. Død Rønsted, Randbøl sogn. 9/4. 1871 - 82 år. Begr. Randbøl kirke.	Knud Hansen, f. 24/1. 1793 Vandel, Randbøl sogn. Død den 21/1. 1839 - 45 år. Begr. Randbøl kirke.	Pnne Marie Peltensdatter, f. 2 1/2. 1798 Randbøl sogn. Uet Randbøl kirke 1819 Død Randbøl sogn 1871 - 72 år. Begr. Randbøl kirke.	Kikkil Nielsen, f. 1/8. 1818 Rønsted, Randbøl sogn. Gm. sm. st. Hvedet Rønning, Bredsten sy 2 1/2. 1871 - 53 år. Begr. Randbøl kirkegård	Johanne Knudsdatter, f. 2 1/2. 1819 Randbøl sogn. Uet Randbøl kirke 27/11. 1841 Død Rønsted, Randbøl sogn 27/8. 1863 - 43 år. Begr. Randbøl kirkegård
Anetals e, men kun til og med færdet led.		Ole Petersen, f. 1750 Løn, Thyregod sogn. Gm. sm. st. Død den 4/1. 1816 - 86 år	Niels Marie Jensen, f. 1762 i ktr. sogn. Død Dørken, Thyregod sogn. 11-6. 1833 - 77 år	Niels Krogens, f. 1765 Thyregod sogn. Gm. Knevd, Hvidst. Død den 1800 - 35 år	Pnne Christensen, f. 1774 Hvidst. sogn Uet Kolding 1801 - 27 år. og em. i Knevd.	Jørgen Krogens, f. 1776 Husm. Tønning, Skibet sogn. Død Skibet sogn 19/1. 1826 - 50 år	Kirsten Jensen, f. 1797 Død Skibet sogn 1793 - 46 år
	7 børn født fra 1846 til 1865	Peter Olsen, f. 1796 Dørken, Thyregod sogn. Gm. Dørken. Død den 19/5. 1871 - 75 år. Begr. Thyregod kirkegård	Birthe Nielsdatter, f. 1796 Knevd, Hvidst. sogn. Uet Thyregod 1/1. 1818 Død Dørken 18/1. 1856 - 60 år	Peter Jørgensen, f. 1808 1792 Skibet sogn Husm. Hvidst. sogn. Død Skibet 2/1. 1869	Pnne Elisabeth Jørgensdatter, f. 1792 Hvidst. sogn Uet Ujle 6/4. 1814 Død Skibet sogn 3/12. 1855 - 71 år. Begr. Skibet kirke.	Niels Jensen, f. 2 1/3. 1819 Dørken, Thyregod sogn. Død Horsens Tugthm 3/1. 1876 - 57 år	Christens Pedersdatter, f. 1/2. 1823 Hvidst. sogn. Uet Skibet kirke 1/4. 1847 Hvidst. 2 år i Christianshavns fængsel Bor 1882 Træbolle, Skibet sogn

Dommen den 16. januar lød:

»Under nærværende sag, til hvis påkendelse denne kommission har bemyndigelse i allerhøjeste reskript af 21. dec. 1872, tiltales arrestanten Niels Iversen (Bager) for manddrab, røveri, meddelagtighed i brandstiftelse og ulovlig omgang med hittegods, og arrestantinden Christense Pedersen eller Pedersdatter, Niels Iversens hustru for brandstiftelse og ulovlig omgang med hittegods, og ved deres egen tilståelse er det bevist, at de har gjort sig skyldige i de påsigtede forbrydelser: arrestanten nemlig manddrab ved den 25. juni 1872 at have forsætlig skilt aftægtsmand Mikkell Nielsen af med livet. De nærmere omstændigheder er som følger. I foråret 1870 kom arrestanten i forbindelse til Mikkell Nielsen, idet en aftægt til denne og oprindelig tillige til hans i foråret 1871 afdøde moder, hvorved en ejendom i Almstok i Nørvang-Tørrild herreders jurisdiktion var behæftet til at påhvile arrestanten, der ved mageskifte var blevet ejer af bemeldte ejendom« - og så følger en detaljeret beskrivelse af det, vi har været med til ved at læse min beskrivelse af »Hvad var det dog, der skete« - og den skal vi ikke have en gang til, men sådan er rettens gang, når den sluttelig skal gøres op.

Sluttelig nævnes, at sagsførelsen har været lovlig.

»Thi kendes for ret«

Arrestanten Niels Iversen Bager bør straffes på livet og arrestantinden Christense Pedersdatter, Iversens hustru med forbedringshusarbejde i 2 år. (Allerede pådømt).

I erstatning betaler arrestanten til afdøde Mikkell Nielsens bo 21 rigsbankdaler og 8 mark, og han og arrestantinden en for begge og begge for en til samme bo 63 rigsbankdaler, samt til Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger 660 rigsbankdaler.

Så bør arrestanten udrede denne sags omkostninger og således, at arrestantinden deraf in solidum med ham tiltræder halvdelen.

De idømte erstatninger udredes inden 15 dage efter denne doms lovlige forkyndelse og dommen i det hele at efterkomme under adfærd efter loven.

Til bekræftelse under vor hånd og segl.«

Underskrevet

A. Holmblad - Edmund Knudsen

Højesteret stadfæster dommen

Sagen kom for Højesteret 24/3-1873.

»Gør vitterligt, at år 1873 mandagen den 24. marts fremstod i Højesteret, højesteretsadvokat Klubin, der fremlagde en af ham befalet aktor på vegne af Niels Iversen (Bager) udtagen Højesterets-stævning af sådant indhold.

Justitarium og øvrige tilforordnede i Højesteret gøre vitterligt: at for os har andraget højesteretsadvokat Klubin, hvorledes han som aktor skal finde sig beføjet til for Højesteret til stadfæstelse at indstævne en, inden de ved kommissionen af 21. december forrige år anordnede kommissionsskøn (*altså få dage efter tilståelsen*) - den 16. januar dette år afsagt dom i en sag anlagt mod Niels Iversen (Bager) for manddrab, røveri, meddelagtighed i brandstiftelse og ulovlig omgang med hittegods, hvorfor han er tilfunden *at straffes på livet.*«

Etatsråd Bentzen indstævnedes at møde for Niels Iversen.

Bentzen indstillede til mildeste dom for tiltalte Niels Iversen (Bager).

Afsigelse af dom:

»I henhold til de i den indankede dom for Niels Iversens vedkommende anførte grunde

Kendes for ret

Kommissionens dom bør for så vidt er påanket:

Ved magt at stande

I salarium betales til advokat Klubin og etatsråd Bentzen af tiltalte 30 rigsbankdaler til hver.«

Er der nu andet at vente på end en offentlig henrettelse på Ravning mark?

Vi får se:

Et brev læses op af amtmanden i dødscellen:

Men der skulle gå i dette tilfælde: 42 dage.

Brev fra Kongen

»Christian den Niende *af Guds nåde konge til Danmark*, de Venders og Gothers, Hertug til Slesvig Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenburg.

Vor synderlige bevågenhed! Os er af vor justitsminister allerunderdanigst foredraget en den 25. marts dette år af Højesteret pådømt sag, hvorunder tiltalte Niels Iversen (Bager) for manddrab i medfør af straffelovens paragraf 186 er tilfunden at have sit liv forbrudt.

Efter at have taget denne sag med samtlige omstændigheder under allerhøjeste overvejelse, give Vi dig herved til kende, at Vi allernådigst ville have bemeldte Niels Iversen (Bager) eftergivet den ham ved den nævnte højesteretsdom, som hoslagt følger, ifundne livsstraf, imod af han fortsættes til tugthusarbejde på livstid.

Hermed sker Vor vilje

Befalende dig Gud.

Skrevet i Vor residensstad København den 3. maj 1873.

Under Vor kongelige hånd og segl.

Christian R. / Klein

Til amtmanden over Vejle amt angående livsstrafeftergivelse for Niels Iversen Bager.

Så er det spjældet for alle dage

Til Viborg Tugthus

»Nørvang-Tørrild herredsfogederi i Vejle den 14. juni 1873.

Har hermed at fremsende domfældte Niels Iversen (Bager), der skal hensættes til tugthusarbejde på livstid, unnlader jeg ikke at lade medfølge

- 1) Den afgivne højesteretsakt.
- 2) Bekræftet genpart af denne.
- 3) Genpart af kongelig resolution af 3. maj.
- 4) Relation med domfældtes personalia.
- 5) Fortegnelse over klædningsstykker, domfældte fører med sig,
 - 1) en frakke,
 - 2) benklæder,

- 3) vest,
- 4) skjorte,
- 5) halstørklæde,
- 6) strømper,
- 7) træsko,
- 8) skudsmålsbog,

Indsat 17. juni 1873 til tugthusarbejde på livstid for manddrab m.m. 54 år gl.

Genpart til Givskud sogn, Vejle amt.

Jørgensen

Niels Iversen overføres til straf fra Viborg tugthus til Horsens tugthus

»Inspektionen for Straffeanstalten Viborg 17. marts 1874.

Idet jeg herhos fremsender fangen Niels Iversen (Bager), som ifølge kongelig resolution af 3. maj 1873, der formilder Højesteretsdom af 25. marts samme år, indsat til tugthusarbejde på livstid, tillader jeg mig at lade følge

- 1) Afskrift af kongelig resolution af 3. maj dette år.
- 2) Afskrift af højesteretsdom af 25. marts dette år.
- 3) Relation bekræftende hans signalement og personalia.
- 4) Fortegnelse over hans medfølgende klædningsstykker.
- 5) En skudsmålsbog.
- 6) Genpart af direktionens skrivelse af 21. august samme år indeholdende skema, hvorefter oprykning sker.
- 7) Afskrift af fangens konto i mandtalsbogen, bilagt med en udskrift af sygejournalen.
- 8) Fortegnelse over de af ham medførende fangeklæder m.v.
- 9) Hans overarbejdspenge 5 rigsbankdaler 27 skilling
nemlig penge 2 rigsbankdaler 8 skilling
renter 6 skilling
oplagte penge 2 rigsbankdaler 36 skilling
ialt 5 rigsbankdaler 27 skilling

Tilståelse for fangens modtagelse samt specificeret tilståelse for penge, tillader jeg mig at udbede fangeklæderne tilbagesendt.«

Giehe

Svarskrivelse til Viborg fra Horsens tugthus

»De af fangen Niels Iversen Bager ved afleveringen til Viborg straffeanstalt medførte private klædningsstykker er ved bemeldte fanges overflytelse til herværende tugthus afleveret hertil i overensstemmelse med fortegnelse af 16. juni 1873, hvorfor hermed meldes tilståelse.«

Horsens den 17. marts 1874

Malum

Og jeg lader Horsens tugthus' journaler tale deres eget klare sprog.

Studer dem nøje, kære læser, og lad os bede os fritaget for de gode gamle dage.

At det hele nu 115 år efter er kørt i den anden vejgrøft, så er det vel fortsat »de grimme penge«, der er årsag til de mange - alt for mange forbrydelser. Men, hvad gør vi?

Hårdere straffemetoder? Nej.

Virkelig i fængsel som i gamle dage? Nej.

Øje for øje, tand for tand? Nej. Nej. Nej.

Resumé:

Personalia fra tugthusjournaler

Tidligere livsforhold:

»54 år gl. Arbejdsmand, gift, født 29. marts 1819 af forældre gårdmand Iver Olesen og hustru Birthe Nielsdatter. Han forblev i hjemmet, til han i 1833 blev konfirmeret, hvorefter han kom ud at tjene. I 1841 kom han i militærtjeneste, hvor han var 2 år, hvorefter han atter tog tjeneste på landet. Han blev genindkaldt til militærtjeneste i 1848 og gjorde 3 år felttog med.

Året forinden indkaldelsen blev han gift med Christense Pedersen, med hvem han har 6 børn. Besværlige formueomstændigheder har gjort ham til forbryder. Ved et mageskifte blev han ejer af en ejendom, der var behæftet med en stor aftægtsforpligtelse, han ikke kunne præstere, tilmed da den

Vilks Svendsen (Bager)

Dom № 101 ¹⁸⁷³ *Svendsen* **Fange № 14**

Inde *Inde* **Straffearbejde i** *Inde* **Dom af** *25de* **Marcks** *1873* **Inddømt**
Straffearbejde i *Inde* **paa** *Inde*

Domt i 1ste Instants ved *Inde* **den** *10 Januar 1873*

afleveret til Straffeanstalten den *11 Juni 1873*

Straffefælden udløber den *afgaaet d. 10 Mars 1874*

afgaaet *17 Marts 1874 til Horsens*

Signtegn	Høide: <i>58</i>	Figur: <i>proporcionel</i>	Værnepligtig eller Saindrulleret.				
	Lemmer: <i>gode</i>	Haar: <i>brunt</i>	District.	Amt.	Legd.	№	Anmerking.
	Øine: <i>blaa</i>	Næse: <i>normal</i>					
	Ansigtfarve: <i>blond</i>	Taler: <i>normal</i>					
	Sædvanlige Kjendemerker: <i>Kejserorden af 1ste Klasse</i>						

Ind.	Fødested: <i>Horsens</i>	Tidligere straffet:
	Forsørgelsessted: <i>Horsens</i>	
	Sidste Opholdssted: <i>Horsens</i>	
	Næringsgæve: <i>Inde</i>	<i>11 Mars 1873</i>
	Alder: <i>34 Aar</i>	

stadier.									
1ste Klasse. <i>977</i>			2de Klasse. <i>374</i>			3de Klasse. <i>124</i>			4de Klasse. <i>124</i>
Nær over-gaaet		berestmidt	Nær over-gaaet		berestmidt	Nær over-gaaet		berestmidt	Nær over-gaaet
Overgangsstadier.									
Anmerking.									

<i>1872</i>	<i>Inde</i>	<i>3</i>	<i>5</i>	<i>Inde</i>	<i>3</i>	<i>9</i>	<p><i>afgaaet ved Lørdag d. 3 Juni 1874</i></p>
<i>1873</i>	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	
	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	
	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	
	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	
	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	
	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	
	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	
	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	
	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	
	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	
	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	
	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	
	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	
	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	
	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	
	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	
	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	
	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>Inde</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	

mand, som mageskiftede med ham, misligholdt sin kontrakt, hvorved hans kår yderligere blev trykkede. For at afhjælpe sin forfatning lod han sin hustru afbrænde gården i 1871, og da brandstiftelsen forblev uopdaget, fik han assurancesummen udbetalt, men den viste sig at være for lille til opbyggelse af hans gård, og han kom således i yderligere gæld.

Efter at han flere gange havde været indkaldt til forlig om aftægten, fandt han, at det eneste, der kunne redde ham, var at dræbe aftægtsmanden. Han udførte dette en dag, da de begge havde været hos en prokurator i Vejle, hvor Bager betalte 21 rigsbankdaler på aftægten.

Efter at have kvalt aftægtsmanden, frarøvede han ham udbetalte penge, tillige med straffede kastede liget i en rugmark og begav sig hjem. Hans kone hensidder i Christianshavns straffeanstalt til 2 års forbedringsarbejde for ovennævnte brandstiftelse.«

Som det fremgår, blev Niels Iversen (Bager) hurtigt svagelig i fængslet.

Ved vejninger faldt vægten: 153 pund, 152 pund, 144 pund, 137 pund, 128 pund.

Han fik særbehandling med mælk at drikke i de 70 dage ud af 4½ år på grund af vandladningsbesvær.

Han fik lov at skrive til præsten 2 gange og til konen 4 gange.

Han døde i Horsens statsfængsel 3. juni 1876.

Så galt kunne det være gået helt til 1882

To kirkebogsudskrifter og en domsafsigelse

Det er meget sjældent, at kirkebøger beskriver stort andet end navn, dødsdag, sted og selvfølgelig alder.

Der er en undtagelse, og her er en af dem.

I Kollerup kirkebog mkt. på Landsarkivet C96A side 247 og 248 har præsten virkelig fået fat i fjerpennen.

Dødsfald 21. februar 1730:

»Johanne. Vogn Michelsens datter i Borup blev om aftenen den 21. februar 1730 dræbt af sin fader udi hans drukkenskab og ubesindighed, da

han formedelst fattede utilbørlig mistanke om sin hustrus utroskab mod ham, havde han med urette rettet ladt gevær mod hende og truet at ville ombringe hende. Efter sådant hans onde forsæt mod barnets moder med det mod hustruen rettede bøsseskud ynkeligen dræbt barnet derhjemme i huset og siden hen taget med til herredstinget og afhjemlet skyldsförretning.

Barnet, der dræbtes i stedet for moderen, hed Johanne Vogsndatter og begravedes på Kollerup kirkegård den 12. marts 1730.«

Dødsfald 7. juli 1730:

»Vogn Michelsen af Borup, som om aftenen den 21. februar sidst afvigte ville efter egen sigen gjorde bekendelse med bøsseskud have dræbt sin hustru Maren Poulsdatter, men imod sit forsæt derimod traf og ombragte sin ældste datter Johanne ifølge forrige side blev for samme sin begangne misgerning efter underrettens kendelse over ham afsagt den 13. maj. Siden ved Landstinget den 28. juni dømt til at miste sit liv. Hovedet fra kroppen med en økse at adskille og begge dele straks i jorden at kaste ned. Berettet og justificeret om morgenen tidlig kl. 6 den 7. juli 1730.

Han blev 47 år gammel.«

Her Landsrettens kendelse 28/6-1730:

»Hr. Jens Block, præst ud i Kollerup contra delikventen Vogn Michelsen af Borup udi Kollerup sogn, uagtet at delinkventen erbyder sin ed, at hans tanke ikke var at ville have begået noget mord eller drab med den af ham afskudte bøsse, sidst under den 21. februar foregivne gerning igennem tugt, dåre og vanfællig at være sket med formodning, at det af ham begangne mord som vådesgerning vorde anset, og at den over ham fældede dom vorde tilsidesat, så dog i henseende at han utvungen 3 gange for underretten har bekendt sit forsæt at ville ihjelskyde sin hustru Maren Poulsdatter samme dag og i hans beskikkede fuldmægtiges overværelse har vedblevet forinden at under lovens ed samme hans forsætlige drabsgerning, han har overbevist, at kendes for ret, at delinkventen for sådan sin begangne misgerning bør miste sit liv, hans hoved med en økse fra kroppen at adskille og begge dele i jorden at nedkaste, hvorfor skarpretteren i alt nyder 11 rigsbankdaler.«

Det var den værste konsekvens af en drabsgerning. Men blev Niels Iversen ikke straffet lige så hårdt?

Ventetiden på at blive halshugget må da vist være den værste.

Vogn Michelsen dømtes den 28. maj og henrettedes 7. juli = 39 dage.

Niels Iversen dømtes 42 dage før benådningen med vished om, at den gik ikke.

Sidste offentlige henrettelse i Jylland

5. januar 1881:

Klejtrup v. Viborg: Rasmus Pedersen, født i Mørke sogn 1841, derfor kaldet Rasmus Mørk, henrettedes for dobbelt mord i Klejtrup 30/6-1879.

Henrettelsen var offentlig. Der vides ikke noget om tilskuertal.

Sidste offentlige henrettelse i Danmark

22. november 1882:

Solbjerghøj ved Næstved: Anders Nielsen (Sjællænder) henrettedes for mord, og her var 3000 tilskuere, og de fik da lov at se lidelse, hvad de vel også var kommet for.

Skarpretteren, som skulle klare afhugningen i et hug, var uheldig. Måske de mange tilskuere distraherede ham. Måske var han fuld. Ved det ikke. Men han måtte hugge 3 gange, før hovedet var adskilt fra kroppen.

Sidste henrettelse i Danmark med undtagelse af efterkrigstid

8. november 1892:

Henrettedes Jens Nielsen i Horsens tugthus' gård, men denne sidste henrettelse i Danmark var ikke offentlig.

Kildemateriale

Bredsten sogns kirkebøger.
Givskud sogns kirkebøger.
Højen sogns kirkebøger.
Randbøl sogns kirkebøger.
Skibet sogns kirkebøger.
Kollerup sogns kirkebøger.
Klejtrup sogns kirkebøger.
Thyregod sogns kirkebøger.
Folketællinger Givskud sogn.
Folketællinger Bredsten sogn.
Skøde- og panteprotokoller Nørvang-Tørrild herreder.
Fogedprotokoller Nørvang-Tørrild herreder.
Domsafsigelser Landsretten.
Domsafsigelser Højesteret.
Forhørsprotokoller Nørvang-Tørrild herreder.
Personalialia fra Straffeanst. Viborg.
Journaler fra Horsens Tugthus.

En tilfældighed

& forlag
ab
abildgaard &
brødsgaard

og slet ingen tanke om en bog blev begyndelsen til denne lille dramadokumentariske fortælling.

Under udarbejdelse af Ravnings bys interessante gårdhistorier fandtes under bearbejdelsen af fødsler, vielser og dødsfald i byen dette mord i almindeligt kirkebogsudskrift under »Døde mandkøn« og med henvisning til Randbøl sogns kirkebog 1872 – alt sammen på Landsarkivet i Viborg.

Da det stod helt klart, at her var begået en modbydelig forbrydelse, følte jeg trang til at se en sådan retssag i detaljer, fuldstændig uden anelse om, at der fandtes mere end 130 sider retsdokumenter.

Helt klart stod det, at de måtte oversættes fra gotisk skrivemåde.

Efter få siders oversættelse fandtes en anden form frem, og resultatet er ganske enkelt denne lille bog.

Egon Vestergaard

ISBN 87-982201-4-4

SLÆGTSFORSKERENS BIBLIOTEK